BIBLIOTEKARZ

11/2009

Jadwiga Sadowska
Na marginesie zarządzania – uczestnictwo w zarządzaniu biblioteką

Anna Biernacka-Bryk
Edukacja regionalna w bibliotece szkolnej

Emilia Lepkowska
Promocja, usługi i komunikacja w bibliotece naukowej: doświadczenia Biblioteki Głównej Politechniki Poznańskiej

Wojciech Kowalewski
Komputeryzacja miejskich bibliotek publicznych w Krakowie w systemie SOWA2

INDEKS 352624

ISSN 0208-4333

Tydzień Bibliotek 2010

Już po raz siódmy Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich organizuje w dniach **8-15 maja 2010 r.** wielką akcję popularyzacji książki i czytelnictwa pod nazwą

TYDZIEŃ BIBLIOTEK

Co roku akcja ma inne hasło wiodące, które wskazuje jakie obszary działalności bibliotek eksponujemy i co chcemy upowszechnić w świadomości społecznej. Hasłem wiodącym w Tygodniu Bibliotek 2010 r. będzie

BIBLIOTEKA – SŁOWA, DŹWIĘKI, OBRAZY

Współczesna biblioteka, zwłaszcza biblioteka publiczna, stopniowo przestaje być wyłącznie zbiorem książek i czasopism drukowanych; staje się miejscem gdzie czytelnik angażuje swój słuch, a wzrok służy nie tylko rejestracji kształtu liter, ale również odbiorowi bogactwa obrazów i zdjęć. Coraz częściej biblioteki stają się mediatekami, gromadzącymi treści na różnych nośnikach. Multimedialność naszych książnic stała się faktem, stąd hasło Tygodnia Bibliotek 2010, które pozwala uświadomić czytelnikom nie tylko kierunek, w jakim zmierzają placówki biblioteczne, ale i pokazać konkretne rozwiązania stosowane w praktyce. W realizowaniu hasła: „Biblioteka – słowa, dźwięki, obrazy" jest miejsce zarówno na podkreślenie roli Internetu, w którym splot tych pojęć realizuje się najpełniej, jak i na odniesienie do zbliżającego się Roku Chopinowskiego.

Tradycyjnie Zarząd Główny SBP ogłasza dwa konkursy:

- na **najlepszy program działań realizowanych w Tygodniu Bibliotek**; do udziału zapraszamy wszystkie rodzaje bibliotek, placówki kulturalne, stowarzyszenia, szkoły, itp.,
- na **najlepszy plakat Tygodnia Bibliotek**, związany z hasłem programu.

Projekty należy przesyłać do Biura ZG SBP (Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, e-mail: biuro@sbp.pl), najlepiej w formie plików JPG w terminie **do 10 lutego 2010 r.** Dopuszczamy możliwość przesyłania projektów wykonanych ręcznie na papierze.

Regulaminy obu konkursów zostaną ogłoszone wkrótce

Nagrody czekają!

Zarząd Główny
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Obserwując realia

Kongres Kultury Polskiej w Krakowie został zdominowany przez zainteresowania twórców kultury. Problematyka upowszechniania nie została w jego programie uwzględniona. Rzeczowa dyskusja nad sprawami książki i bibliotek okazała się niemożliwa. Zwyciężył egoizm środowiskowy i zmarnowana została szansa na wspólną rozmowę o upowszechnianiu kultury.

W związku z przygotowanym na kongres raportem „Finansowanie kultury i zarządzanie instytucjami kultury", opracowanym przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie i Małopolską Szkołę Administracji na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, nasuwa się jednak pytanie, dlaczego – jak dawniej – przy opracowywaniu programów i regulacji ważnych dla bibliotek powtarzany jest od lat ten sam błąd: ignorowanie wiedzy i standardów oraz nowoczesnych technologii współczesnego bibliotekarstwa. Obecnie, kiedy nowe technologie rewolucjonizują organizację i działalność bibliotek, pomijanie wpływu tego czynnika prowadzi wszak do stosowania metod i rozwiązań przestarzałych, niekiedy archaicznych, które generują koszty i spychają nasze bibliotekarstwo na dalsze pozycje w rankingu bibliotekarstwa krajów rozwiniętych.

W raporcie potwierdzono to, co naszemu środowisku jest znane od lat i sprawia, że – w porównaniu z innymi krajami – mamy rażąco niskie wskaźniki zakupu nowych książek do bibliotek, opóźniającą się internetyzację, utratę dużej liczby bibliotek publicznych po transformacji ustrojowej, obsadzanie stanowisk dyrektorskich w bibliotekach osobami bez dostatecznych kwalifikacji zawodowych, drastyczny spadek zasięgu czytelnictwa do 38%. Dla nas nie jest odkryciem, że – jak zapisano w raporcie – „Niski stopień samodzielności finansowej instytucji kultury powoduje ich administracyjne uzależnienie i upolitycznienie"; że istnieje „Wysoka zależność instytucji kultury i dyrektorów od organizatorów tych instytucji"; że „Obecne mechanizmy finansowania instytucji kultury nie są dostosowane do charakteru tych instytucji"; że „W konsekwencji finansowanie i zarządzanie w kulturze jest zorientowane na utrzymanie i powiększanie jej materialnych zasobów a nie na włączenie ich w rozwój społeczno-gospodarczy"; że „Obowiązujące przepisy i reguły zarządzania zasadniczo bardziej krępują działalność instytucji niż umożliwiają jej rozwinięcie"; że „Fundamentalną barierą rozwoju instytucji kultury są dramatycznie niskie wynagrodzenia jej pracowników"; że „Konieczne jest jednak uznawanie przez organizatorów kultury i wymaganie od pracowników i menedżerów kultury posiadania odpowiednich certyfikatów kwalifikacyjnych, które stanowić powinny kryterium awansu zawodowego"; że analizy dowodzą, iż „kultura nie została dobrze przygotowana do tej reformy [organizacji terytorialnej państwa – J.W] i właściwie w nią wpisana".

Chętnie natomiast zapoznalibyśmy się z propozycjami rozwiązań nie budzących wątpliwości, opartych na gruntownej wiedzy i znajomości realiów. Tymczasem proponowana decentralizacja zarządzania instytucjami kultury na poziomie gminy, podkreślona potrzeba dostosowania mechanizmu finansowego instytucji do ich charakteru, zderzająca się z nią konstatacja potrzeby wypracowania ujednoliconego mechanizmu finansowania instytucji kultury, zalecane tworzenie wielofunkcyjnych centrów kultury w gminie, a więc jakieś łączenie instytucji kultury, a jednocześnie wyrażana troska o zachowanie autonomii i samodzielności programowej i finansowej instytucji kultury – wymagają rozwiązania tak wielu sprzeczności, że bez modyfikacji tych propozycji nie wydaje się to możliwe. A liczenie na prywatny biznes, którego w ubogich gminach nie ma, też nie jest rozwiązaniem, bo biblioteki zysków nie generują.

Zapowiedziany zamiar uchylenia zakazu łączenia bibliotek z innymi instytucjami odczytujemy jako potwierdzenie akceptacji raportu. Minister Zdrojewski ma wielką szansę zdobyć – być może nieświadomie – glorię likwidatora placówek bibliotecznych w gminach. Wiele wskazuje na to, że Program Biblioteka+ temu nie zapobiegnie. A całą sytuację pogorszy jeszcze słabnąca kroplówka na zakup nowych książek do bibliotek publicznych.

Jan Wołosz

Jadwiga Sadowska

Na marginesie zarządzania – uczestnictwo w zarządzaniu biblioteką

Po raz kolejny nawiązuję do konferencji w Bibliotece Uniwersyteckiej w Białymstoku (24-26.06.2009) dotyczącej kierowania kadrami, aby tym razem spojrzeć na praktykę uczestnictwa pracowników w zarządzaniu biblioteką, odwołując się do przedstawionego tam referatu Hanny Andruszko (z Biblioteki Głównej UAM w Poznaniu) pt. „Total Participation Management – kolejna moda w zarządzaniu biblioteką?" Korzystając z bogatego piśmiennictwa, autorka porównuje reguły zarządzania zasobami ludzkimi (ZZL) z zasadami pełnego uczestnictwa w zarządzaniu (TPM – Total Participation Management). Ja chciałabym spojrzeć na praktyczne aspekty tego zagadnienia, odwołując się do moich obserwacji i doświadczeń. Pytania, jakie sobie stawiam dadzą się wyrazić następująco: **czy w jakiejkolwiek instytucji może być mowa o pełnym uczestnictwie pracowników w zarządzaniu? Na czym może polegać uczestnictwo pracowników w zarządzaniu biblioteką? Jak to wygląda praktycznie? Co daje bibliotece, a co pracownikom uczestnictwo w zarządzaniu? Jaki związek ma styl zarządzania w bibliotece z uczestnictwem pracowników w zarządzaniu?**

Istotą TPM jest pełne uczestnictwo pracowników w zarządzaniu, a na podstawy tego sposobu zarządzania wskazuje autorka filozofię personalistyczną, reprezentowaną najpełniej w pismach Karola Wojtyły (*Osoba i czyn*). Nawet jeśli nie mamy przygotowania filozoficznego, to z pewnością rozumiemy znaczenie przedmiotowego (instrumentalnego) i podmiotowego traktowania człowieka. To drugie stanowi punkt wyjścia do koncepcji pełnego uczestnictwa w zarządzaniu. Inaczej mówiąc, w zarządzaniu instytucją bierze się pod uwagę możliwości, potrzeby i satysfakcję zawodową pracownika, które umiejętnie sterowane prowadzą do zaangażowania, efektywnej i dobrej jakościowo pracy, a w konsekwencji wpływają na identyfikację pracownika z instytucją i wizerunek instytucji w społeczeństwie, kreowany zarówno bezpośrednio przez pracowników, jak i poprzez jakość świadczonych usług.

Jak pisze Hanna Andruszko *Partycypacja pracownicza to udział pracowników w zarządzaniu. Wywodzi się ona z nurtu neoklasycznego, zwanego szkołą stosunków międzyludzkich (human relations). W zależności od strategii i kultury organizacji przybiera różne formy:*

- ***Informacyjna.*** *Kierownik dopuszcza możliwość uzyskiwania informacji od pracowników i prezentowania przez nich własnych pomysłów, jednak decyzje podejmuje samodzielnie.*
- ***Konsultacyjna.*** *Kierownik wykorzystuje informacje świadomie pozyskiwane od pracowników, konsultuje decyzje, które jednak sam podejmuje.*
- ***Decyzyjna.*** *Kierownik przekazuje część pola decyzyjnego wraz z odpowiedzialnością pracownikom.*
- ***Finansowa*** *(profitsharing), zwana także partycypacją* ***w korzyściach*** *(gainsharing). Pracownicy mają udziały w zysku lub w majątku firmy. Jest to taki system zmiennego wynagrodzenia, który buduje zaangażowanie pracowników poprzez nagradzanie członków zespołu za poprawę wyników pracy.*

W przypadku biblioteki możemy odrzucić formę finansową, natomiast pozostałe trzy formy są możliwe do zastosowania. Ich wykorzystanie zależy przede wszystkim od stylu kierowania: autokratycznego lub demokratycznego.

Zanim przejdziemy do konkretów, zwróćmy uwagę na zinstytucjonalizowane formy uczestnictwa w zarządzaniu biblioteką. Mam tu na myśli takie ciała, jak: kolegium dyrekcyjne, rada biblioteczna, komisje problemowe, zespoły zadaniowe, związki zawodowe, społeczny inspektor pracy. Każde z tych ciał ma inny zakres oddziaływania na zarządzanie w bibliotece, ale czy rzeczywiście z nich korzysta?

Niewątpliwie nie możemy oczekiwać, aby biblioteka była zarządzana w sposób zbiorowy. Pełna odpowiedzialność spoczywa na dyrekcji (dyrektorze i członkach dyrekcji), ale zastanówmy się, jaka jest rola wymienionych ciał, zwłaszcza kolegium dyrekcyjnego, ponieważ składa

się ono statutowo z kierowników działów i/lub również zakładów, a także innych wskazanych przez dyrekcję osób. Czym może być to ciało? Otóż może być rzeczywistym organem doradczym dyrekcji, bo składa się z pracowników merytorycznych, może być rzeczywistym forum dyskusyjnym, w którym przedstawia się i omawia plany strategiczne biblioteki. Ale może być też tylko pozorem doradztwa, pozorem dyskusji i pozorem dialogu. W swojej ponad trzydziestoletniej karierze pracowniczej i piętnastoletniej kierowniczej w Bibliotece Narodowej miałam okazję brać udział w kolegiach, które miały charakter otwartych i czasem trudnych dyskusji, i takich, podczas których dyrektor informował i krótko wysłuchiwał tego, co dzieje się w BN, a także w takich, gdzie milczenie członków kolegium brano za aprobatę, gdzie jawność, otwartość i dyskusja sprowadzały się do wypowiedzi „zgodnych z linią", gdzie wypowiedzenie swojego zdania było równoznaczne ze znalezieniem się na indeksie. Dlatego nikt swego prawdziwego zdania nie ujawniał. To jest przykład pozornego uczestnictwa w zarządzaniu, o czym dobrze obie strony wiedzą, ale z jakichś względów godzą się na to.

Podobnie, jak kolegium dyrekcyjne, również rada biblioteczna może być ciałem mającym, może niewielki, ale faktyczny wpływ na zarządzanie biblioteką, ale może to być rada bierna, złożona z ludzi bardziej dbających o swoje przywileje niż instytucję.

Współudział w zarządzaniu musi opierać się na zaufaniu, jawności, otwartości, dialogu. Z jednej strony musimy ufać, że dyrekcja chce dla biblioteki jak najlepiej, ale też dyrekcja musi zaufać wiedzy i doświadczeniu pracowników, musi ich traktować w sposób partnerski, właśnie podmiotowy, bo tylko to może w istotny sposób wpłynąć na zaangażowanie pracowników w sprawy instytucji i ich identyfikację z instytucją. Zaufanie wyklucza pozory, półprawdy, półinformacje, zaskoczenia, zastraszenia, tajemnice. Miałam okazję obserwować wycofywanie się pracowników (sama też to zrobiłam), gdy zaczynają się orientować, że są traktowani instrumentalnie, że zasięganie ich opinii w sprawach merytorycznych jest pozorne, że podaje się im tylko część prawdy, że są zaskakiwani niezrozumiałymi decyzjami, że wymaga się od nich akceptacji czegoś, o czym dowiadują się w formie nie przewidującej dyskusji. Jeszcze gorzej, gdy wręcz próbuje się poddawać ich jakimś manipulacjom, które szybko wychodzą na jaw, bo pracownicy po prostu porozumiewają się między sobą, czego kierownictwo powinno być świadome. W sytuacji niedopowiedzeń, niejasności, zaskoczenia nie jest możliwy dialog, a brak dialogu prowadzi do polaryzacji stanowisk, będącym pierwszym krokiem do rozchodzenia się kierownictwa i pracowników. Rzetelny dialog wydobywa to co słuszne i prawdziwe, pozostawiając na boku subiektywne nastawienia, które doraźnie mogą być niewygodne dla obu stron. Znajomość celów, planu strategicznego kształtowanych poprzez szeroką debatę, prowadzi do integracji pracowników wokół problemów występujących w bibliotece. Kształtuje się nawyk myślenia kategoriami całości, lojalności wobec instytucji, bo pracownicy czują się jej częścią i wtedy są w stanie poświęcić i czas, i aktywność dla jej dobra, które traktują jako dobro wspólne.

Oto, co pisze Halina Chamerska o zarządzaniu w Bibliotece Narodowej w okresie dyrektury Władysława Bieńkowskiego (1948-1956), wysokiej rangi dygnitarza partyjnego: *Bieńkowski był nie tylko człowiekiem o wybitnej inteligencji i kulturze osobistej, ale ponadto miał bardzo wiele życzliwości dla ludzi; był bezpośredni w kontaktach, bez żadnych „fum" dyrektorskich, chętny do pomocy pracownikom w kłopotach nawet osobistych. Wykazywał niechęć do wszelkich przejawów biurokracji. [...] O jego predyspozycjach kierowniczych świadczy m.in. to, że w lot chwytał problemy istotnie ważne, do drobnych się nie wtrącał, nie ingerował w kompetencje kierowników działów. Miał zaufanie do ludzi. Był otwarty na inicjatywy i inspiracje kadry kierowniczej, której wiedzę i doświadczenie umiał dla dobra Biblioteki wykorzystać. Wysłuchiwał chętnie różnych opinii, ale gdy wyrobił sobie własny pogląd na jakąś sprawę, to decyzję podejmował szybko. Inna rzecz, że „nauczycieli" miał wybitnych. W owych latach w Bibliotece pracowali m.in.: Alodia i Józef Gryczowie, Helena Hleb-Koszańska, Bogdan Horodyski, Maria Manteufflowa, Krystyna Remerowa i inni. Rozwój Biblioteki w latach jego dyrektury to oczywiście także zasługa personelu, rzecz jednak w tym, że potrafił on zgrać ten zespół i stworzyć w instytucji dobry klimat. (Organizatorzy i inspiratorzy,* Warszawa 1997, s. 30-31). Mamy tu wyeksponowane: życzliwość, zaufanie, jawność, otwartość, dialog, różnorodność opinii, kompetencje, dobry klimat, nadrzędność celu, którym jest dobro instytucji.

W obserwowanym przeze mnie zarządzaniu bibliotecznym zdarzały się przypadki stosowania za-

sady „dziel i rządź", zasady pozornego doceniania (np. przez wysoką, a nieuzasadnioną premię, przyjmowaną z zaskoczeniem i zdziwieniem), nagłego dostrzegania pracownika, zasięgania jego opinii, powoływania do zespołu, ale też stawiania go czasem w sytuacji etycznie niezręcznej, polegającej m.in. na propozycji wchodzenia w czyjeś kompetencje lub informowania kierownictwa o czymś, co nie należy do bezpośrednich obowiązków pracownika, skłaniania do wydawania ocen o innych pracownikach.

Efektem takiego postępowania jest bierny sprzeciw, wyrażający się najczęściej w wycofaniu się pracownika z ponadkoniecznej aktywności, unik lub konformizm, wyrażający się często w dołączeniu do tzw. dworu, czyli nieformalnej grupy, skupionej w pobliżu dyrekcji. I jedna i druga postawa jest szkodliwa z punktu widzenia interesu instytucji. Ta pierwsza, bo minimalizuje aktywność pracowników, ta druga, bo prowadzi do zachowań cynicznych, nieprawdziwych, w których dobro instytucji jest daleko poza interesem własnym. Przytoczmy za Hanną Andruszko myśl Karola Wojtyły: *Postawy autentyczne pogłębiają osobę i bogacą wspólnotę, która jest źródłem dobra dla ludzi. Niestety w życiu społecznym obecne są także postawy nieautentyczne:* ***konformizm i unik.*** *Konformizm rodzi się wobec braku zasadniczej solidarności i unikania sprzeciwu. Gdy ludzie zewnętrznie dostrajają się do kogoś dla spokoju i uniknięcia przykrości – zarówno osoba, jak i wspólnota ponoszą niepowetowane straty. Jest to sytuacja zaprzepaszczenia osobowej transcendencji w czynie i zrealizowania personalistycznej wartości czynu w harmonii z osiągnięciem dobra wspólnego. Człowiek nie tworzy wspólnoty, lecz pozwala się nieść i jest pasywny. Powstaje jednolitość, a nie jedność.*

Drugą, według Wojtyły, postawą nieautentyczną jest ***unik.*** *Polega ona na wycofaniu się z uczestniczenia dla dobra wspólnego, przy braku wiary w możliwość sprzeciwu. Jeśli unik można usprawiedliwić, to jest to oskarżenie dla wspólnoty. W przypadku konformizmu istnieje dbałość o pozory, natomiast unik nie dba o nie. Z człowieka wyrwane zostaje coś bardzo istotnego.*

Zwróćmy uwagę na inne jeszcze cechy zarządzania, których cechą jest uczestnictwo pracowników. ZZL, to konkurencja, rywalizacja indywidualna i zespołowa, skupianie się pracowników tylko na własnych obowiązkach, bez szerszego spojrzenia na całość. Uczestnictwo, to współpraca w warunkach równego dostępu do informacji, równych praw i obowiązków. To jawne zarządzanie, gdzie każdy jest odpowiedzialnym i twórczym „szefem" na swoim stanowisku pracy, to dbałość o jakość pracy, rozwój własnych kompetencji i nastawienie na użytkowników.

Uczestnictwo w zarządzaniu to zarządzanie „niewidzialne", nie rzucające się w oczy, naturalne, bez tajemniczości (np. zobowiązywania do zachowania tajemnicy rozmowy z kierownikiem), dzielenia na wiedzę dla wybranych i pozostałych (pomijamy tu sprawy poufne, które nawet w bibliotece są, jak np. przetargi). W zarządzaniu opartym na uczestnictwie decyzje formalnie podejmują kierownicy, ale naprawdę podejmują je osoby kompetentne w danym zakresie merytorycznym.

Uczestnictwo to pełna odpowiedzialność pracowników za swoje zadania, za zespół, za całą organizację. Miałam okazję obserwować to, gdy trzeba było w określonym czasie wykonać korektę bibliografii w którymś z zakładów Instytutu Bibliograficznego, wtedy mobilizował się cały zakład czy pracownia, bo pracownicy czuli się odpowiedzialni za to zadanie.

Istotnym elementem zarządzania są zmiany pracownicze, awansowanie. Jest oczywiste, że nie wszyscy są jednakowo przygotowani do pełnienia np. funkcji kierowniczych. Chodzi jednak o to, aby kryteria awansu były jasne, zresztą pracownicy zawsze potrafią ocenić, kiedy awans np. na kierownika jest właściwy, a kiedy nie. Zamiana pracownika na „szefa" nie dzieje się z dnia na dzień, wymaga czasu, wysiłku i uwagi. Brak rozeznania lub fałszywe rozeznanie oparte na nierzetelnej wiedzy lub świadome powierzanie odpowiedzialnych funkcji osobom z przysłowiowej teczki prowadzi do pewnego rodzaju demoralizacji, a przede wszystkim ujawnia bardziej osobowość kierownika niż jego dbałość o interes instytucji.

Co motywuje pracowników? ZZL zakłada chęć uzyskiwania nagród i unikania kar. Prawdą jest jednak, że pieniądze nie są głównym motywem działania, na ogół ani większe pieniądze nie poprawią czyjegoś stosunku do pracy, ani mniejsze nie zniechęcą do niej. Istotnym czynnikiem są natomiast relacje międzyludzkie w pracy, możliwość samorealizacji, a także utożsamianie się z instytucją. Samorealizacja oparta jest na rozumieniu sensu własnej pracy, odpowiedzialności, sprawczości, decyzyjności i możliwości widzenia rezultatów własnej pracy. Znane powiedze-

nie mówi, że „sukces nie jedno ma imię". Tak, bo dla każdego, co innego może być sukcesem. Ważne jest, aby pracownik dostrzegał elementy sukcesu na swoją miarę, i to sprawi, że będzie on z zaangażowaniem i zadowoleniem wykonywał swoją pracę. Z prawdziwą motywacją mamy do czynienia nie wtedy, gdy osoba jest stale stymulowana z zewnątrz, lecz wtedy, gdy sama chce podjąć jakieś zadanie. Rolą kierownika jest stymulowanie tego działania w interesie instytucji, ale także dla dobra pracownika. I takie postawy miałam okazję obserwować w zespołach opracowujących bibliografię. Ważne było tu poczucie sukcesu zakładu czy pracowni, a także jakiś rodzaj własności intelektualnej, której świadomość mieli pracownicy.

Czy uczestnictwo wyklucza kontrolę i ocenę? Oczywiście, nie. Kontrola jest, ale nie ma charakteru zewnętrznego. Jest to raczej samokontrola lub kontrola typowo wewnętrzna. Podobnie z oceną. Pracownik chce znać ocenę swojej działalności. Powinien ją poznawać m.in. w rozmowach z kierownikiem. Zresztą nawet ocena negatywna może być podstawą dobrych efektów.

Na koniec należałoby zapytać o rolę dyrekcji w systemie zarządzania opartego na uczestnictwie. W TPM szczegółowe problemy rozwiązują pracownicy bez udziału dyrekcji, rolą dyrekcji jest wytyczanie strategii i określanie planów długoterminowych. Dobry dyrektor to wizjoner, który na podstawie zebranej wiedzy, opartej na naturalnej współpracy z pracownikami, wytycza kierunki rozwoju, zajmuje się poszukiwaniem najlepszych dla instytucji strategii rozwoju, wypracowanych przez ogół pracowników, nie zajmuje się drobiazgami, pozostawiając je pracownikom, nie rozbudowuje biurokracji, ale wiele spraw pozostawia codziennym rozmowom z pracownikami.

Jak pisze Hanna Andruszko, *wdrażanie TPM to długotrwały proces, odbywający się w* ***dialogu strategicznym.*** *Właściwy dialog powinien zacząć się od przywołania wizji i marzeń. Praca nad wizją musi mieć także wizję. Kompetentni pracownicy, mający wiedzę na temat działań biblioteki i chcący brać udział w usprawnianiu, powinni orientować się w gąszczu dokumentów, dotyczących misji, analizy SWOT, strategii. Jest to zintegrowana wiedza organizacyjna ułożona w spójną i przejrzystą całość. Schemat dokumentu strategicznego powinien być zrozumiały i znany wszystkim uczestnikom dialogu. Następnie należy przeanalizować, na jakim gruncie tę wizję można realizować (dane liczbowe, konkretne miary).*

Sztuka pełnej partycypacji polega na stopniowym, ale systematycznym wprowadzaniu zmian i usprawnień oraz elastycznym dostosowywaniu się pracowników. To oni powinni współtworzyć strategię i strukturę instytucji. *TPM niejako naturalnie, organicznie eliminuje ślepy, nieefektywny i nieludzki autokratyzm. Sprzyja tworzeniu samorządności i przyjaznego środowiska pracy, w którym ludzie czują się komfortowo, a mniejszy stres sprzyja kreatywności i rozwojowi instytucji.*

Dr hab. Jadwiga Sadowska jest profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego i kierownikiem Zakładu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku.

Anna Biernacka-Bryk

Edukacja regionalna w bibliotece szkolnej

Biblioteki, instytucje z definicji zajmujące się gromadzeniem, przechowywaniem i udostępnianiem różnorodnych wytworów kultury narodowej, realizują także ideę regionalizmu, a więc ochrony dóbr i wartości regionalnych. Zagadnienia te są im bliskie już od XIX wieku. Nie dziwi więc fakt, że biblioteki szkolne dynamicznie włączyły się pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia w realizację założeń programowych edukacji regionalnej, której strategicznym celem jest przekazanie uczniom wiedzy o najbliższym otoczeniu, korzeniach, miejscach bliskich, które powinni dobrze poznać, zrozumieć i pokochać (patriotyzm lokalny), a w przyszłości uczestniczyć aktywnie w ich rozwoju.

Ambicją wielu tego typu instytucji staje się odgrywanie roli szkolnego centrum informacji o regionie, gromadzą więc dokumenty dotyczące „małej ojczyzny", opisujące jej historię, kulturę oraz aktualne trendy rozwojowe, obyczajowe (dokumenty życia społecznego): monografie i plany miast, przewodniki turystyczne, informatory, mapy, pocztówki, fotografie, bibliografie, lokalne czasopisma, foldery reklamowe, albumy, książki historyczne, biograficzne, poezję, a także materiały metodyczne oraz dotyczące szkoły i jej społeczności. Tworzą także zagadnieniowe kartoteki bibliograficzne i tekstowe, np. osób wybitnych, za-

służonych dla regionu. Tę bazę danych uzupełniają na bieżąco o informacje o wszelkich kulturalnych, naukowych, rozrywkowych działaniach podejmowanych przez funkcjonujące w małej ojczyźnie instytucje. Dzięki temu społeczność szkolna, a nawet lokalna ma dostęp do aktualizowanych danych na temat wszelkich ważnych inicjatyw podejmowanych w tej materii. Zasoby te stanowią także cenne źródło wiedzy o regionie oraz pomoc dydaktyczną zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów. Wykorzystując je można m.in. skonstruować atrakcyjną lekcję dotyczącą np. zabytków w najbliższej okolicy, czy też ciekawych turystycznie miejsc.

Obecne możliwości w większości skomputeryzowanych bibliotek pozwalają na zamieszczenie materiałów regionalnych na witrynach internetowych szkoły lub biblioteki, a także na stworzenie kolekcji adresów (linków) do stron tematycznie związanych z bliskimi okolicami.

Niezwykle atrakcyjną formę podawania wiadomości o regionie stanowią wystawy organizowane przez biblioteki szkolne na terenie szkoły, bądź poza nią. W łatwo przyswajalny i obrazowy sposób przedstawiają one historię i teraźniejszość „małej ojczyzny". Przykład stanowić mogą ekspozycje przygotowane przez Bibliotekę Zespołu Szkół Elektrycznych nr 2 w Krakowie: wystawa pocztówek „Pozdrowienia z Nowej Huty" (2006 r.), złożona z map wystawa „60 lat minęło – Nowa Huta"[1] (2008 r.) [http://www.zse2-biblioteka.e12.pl/viewpage.php?page.id=99, czy zrealizowana przez Zespół Szkół w Łubiance ekspozycja dotycząca dawnych sposobów przygotowywania potraw (zabytkowe naczynia, stare książki kucharskie itp.) [http://www.metodycy.torun.pl/publikacje/biblioteka/praca_peda.pdf]. W formę tę wpisują się również pokonkursowe czy poprojektowe wystawy prac uczniowskich oraz lokalnych artystów, twórców ludowych. Te ostatnie stwarzają szansę na bliższe poznanie ciekawych, utalentowanych osób, inspirujących często młodych ludzi do osobistego rozwoju, zainwestowania w swój talent.

Dodatkowym pozytywnym aspektem gromadzenia, często unikatowych i niezwykle cennych eksponatów na wystawy, jest ich ochrona przed zapomnieniem i zniszczeniem. Niektóre biblioteki bowiem przy współpracy z uczniami wykonują ich kopie (skanują stare fotografie, kartki, rysunki, mapy i zapisują na nośnikach elektronicznych).

W podobnej konwencji tematykę regionalną, zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym, i informacyjnym przekazują ścienne gazetki szkolne. Sporządzane w ciekawej wizualnie formie wpisują się bardzo dobrze w nurt popularyzacji „małej ojczyzny".

Sposobem na realizację treści edukacji regionalnej, jaki wykorzystują biblioteki, są również wycieczki terenowe, które pozwalają na bliski kontakt uczniów z otoczeniem, poznanie architektury, zabytków, przyrody, krajobrazu, ciekawych turystycznie i historycznie ważnych miejsc, instytucji kultury, a więc aktywne zdobywanie wiedzy i odkrywanie piękna „małej ojczyzny". Cykl interesujących wycieczek dydaktycznych po Wrocławiu w ramach działalności koła zainteresowań „Wrocławskie spacery" zrealizowała Biblioteka Szkoły Podstawowej nr 1 we Wrocławiu.

Sporządzanie scenariuszy wycieczek edukacyjnych ułatwić mogą z pewnością tworzone przez bibliotekarzy i uczniów monografie lub przewodniki po okolicy w formie drukowanej lub prezentacji multimedialnej. W atrakcyjny sposób prezentują materiały opisujące dany region (mapy, fotografie, opisy) w aspekcie historycznym i współczesnym. Publikacja taka powstała m.in. w Szkole Podstawowej nr 2 w Makowie Mazowieckim w ramach projektu „Miejsca, które warto zobaczyć – Ludzie, których warto poznać". Wydawnictwa tego typu są doskonałym źródłem wiedzy regionalnej, a także można je z powodzeniem wykorzystywać na zajęciach przedmiotowych z historii, języka polskiego, biologii, geografii, wiedzy o społeczeństwie.

Dla młodszych uczniów niezwykle interesującym sposobem na bliższe poznanie historii swojej okolicy są spotkania z bibliotekarzami, podczas których poznają legendy, podania związane z regionem, etiologię nazw miejscowości, ulic czy nazwisk. Dobrym pomysłem jest dostarczanie takiej wiedzy regularnie w ramach programu dodatkowych zajęć pozalekcyjnych.

Domenę bibliotekarzy stanowią również konkursy szkolne czy też międzyszkolne związane z wiedzą o regionie. Skutecznie popularyzują one małą ojczyznę, przyczyniają się do znacznego poszerzenia zasobów wiadomości na jej temat i do budowania tożsamości kulturowej uczniów. Przykład stanowić może organizowany od wielu lat międzyszkolny konkurs „Wrocław – nasza mała ojczyzna", którego koordynatorem jest Biblioteka Liceum Ogólnokształcącego nr 1 we Wrocławiu.

Uczniowie startujący w konkursach organizowanych przez instytucje pozaszkolne także mogą

liczyć na wsparcie i pomoc ze strony nauczycieli bibliotekarzy.

„Małej ojczyzny" dotyczą także konkursy plastyczne, bazujące na artystycznych talentach i umiejętnościach uczniów, rozwijające ich wyobraźnię i kreatywność, np. ogólnopolski konkurs „Moje miasto w szarości" (http://scholaris.pl/cms/index.php/news/show?id=O72GGUG8MPD0S700F8GQQ074).

Ciekawym pomysłem są inscenizacje o tematyce regionalnej, np. scenki z pracy na roli, w gospodarstwie domowym dawnych mieszkańców z wykorzystaniem strojów ludowych i zabytkowych narzędzi oraz sprzętów.

Atrakcyjną propozycję stanowią także wieczorki poetyckie, podczas których prezentuje się dokonania lokalnych twórców: literatów, malarzy, rzeźbiarzy (dzieła sztuki stanowią element scenerii generującej klimat sprzyjający artystycznym przeżyciom towarzyszącym recytacji poezji).

Udziałem bibliotekarzy są również zajęcia o tematyce regionalnej prowadzone w ramach szkolnych programów edukacji regionalnej. Zdarza się, że mają one charakter pokazowy, więc ich dodatkowym walorem jest działanie na rzecz doskonalenia nauczycieli, wzbogacania ich warsztatu pracy (przykład na stronie http://www.metodycy.torun.pl/publikacje/biblioteka/praca_peda.pdf). Lekcje regionalne są tematycznie bardzo zróżnicowane, często dzięki nim uczniowie poznają dawne tradycje, obyczaje, lokalny folklor, zabawy, piosenki, a nawet potrawy. Mogą porównać styl życia ich dziadków, pradziadków z ich obecnym albo współczesną architekturę miasta z minioną. Wszystkich pożytków dydaktycznych wynikających z takich zajęć nie sposób wymienić.

Spotkać się można w literaturze także z przykładami organizowania przez bibliotekarzy zajęć w muzeum. Lekcje tego rodzaju, prowadzone przez kustoszy, umożliwiają kontakt z cennymi regionaliami oraz zgłębienie znaczenia i historii „małej ojczyzny".

Edukacja regionalna to także dbałość o zachowanie lokalnych „języków" – gwar, którymi posługują się mieszkańcy, a które określają w sposób niezaprzeczalny tożsamość i przynależność regionalną. Rozumiejąc to, bibliotekarze przeprowadzają niekiedy lekcje właśnie w gwarze albo organizują konkursy sprawdzające stopień jej znajomości.

Biblioteki realizują także projekty edukacji regionalnej, często we współpracy z nauczycielami innych przedmiotów. Metoda ta obejmuje wyżej opisane formy pracy z uczniami, ale także uzupełnia ich kanon o nowe pomysły. Do jej częstego wykorzystywania z pewnością przyczynia się fakt, iż w istotny sposób wspomaga ona rozwój samodzielności uczniów oraz wpływa na ugruntowanie wiedzy i umiejętności z zakresu samodzielnego wyszukiwania i selekcji informacji (treści edukacji czytelniczo-medialnej) oraz skłania do wykorzystywania różnorodnych tradycyjnych i nowoczesnych źródeł wiedzy, a pośrednio przyczynia się do rozwoju zainteresowań uczniów. Analiza czasopism bibliotekarskich, jak i zasobów internetowych pozwala stwierdzić, iż spora liczba artykułów opisujących działalność bibliotek szkolnych w zakresie realizacji treści edukacji regionalnej dotyczy relacji z wykonania projektu edukacyjnego.

Projekty edukacyjne realizuje się zwykle przez cały rok szkolny, a w ich ramach uczniowie podejmują bardzo różnorodne działania, koordynowane przez nauczycieli. Gromadzą informacje o regionie poprzez lekturę książek, czasopism i innych dokumentów (listy, fotografie, mapy), a także prowadzenie rozmów czy wywiadów z lokalną społecznością, uczestniczą w wycieczkach regionalnych, oglądają filmy o tematyce związanej z „małą ojczyzną" itp. Zgromadzoną wiedzę selekcjonują i systematyzują tworząc finalnie różnego rodzaju prace. Piszą artykuły do lokalnych czasopism, opowiadania, wiersze, felietony, wywiady, tworzą drzewa genealogiczne, przygotowują prace plastyczne (rysunki, obrazy, rzeźby, grafika), wykonują albumy fotograficzne, prezentacje multimedialne, przewodniki, zielniki, kroniki wiedzy o regionie, stroje ludowe, potrawy lokalne (wytwory te prezentowane są często w formie wystawy lub pokazu).

W niektórych szkołach udaje się utworzyć izby regionalne, w których prace projektowe mają szansę uzyskać status stałych eksponatów. Z wirtualną wersją takiego miejsca możemy się zapoznać na stronie internetowej krakowskiego Zespołu Szkół Elektrycznych nr 2 i XXII LO (www.wir.e12.pl/news.php).

Efektem pracy w ramach projektów edukacyjnych może być także nawiązanie współpracy międzynarodowej. Poznawanie bowiem swoich korzeni, dziejów miejscowości, pozwala na zauważenie aspektu wielokulturowości społeczeństwa, na stwierdzenie, że dawniej lub obecnie naszą „małą ojczyznę" dzielą z nami przedstawiciele innych nacji. Uczniowie Szkoły w Makowie Mazowieckim skontaktowali się z mieszkającym w Izraelu jednym z ostatnich żyjących przedstawicieli

makowieckich Żydów. Zaowocowało to współpracą z izraelską młodzieżą. Inicjatywy tego typu niewątpliwie wpływają na kształtowanie się u uczniów postaw tolerancji i otwartości na inne wspólnoty narodowe oraz kulturowe.

Biblioteki szkolne włączają się również do współpracy ze środowiskiem lokalnym, samorządowym i instytucjami propagującymi wiedzę o regionie, takimi jak muzea, domy kultury, biblioteki publiczne i pedagogiczne, izby regionalne, różnego typu stowarzyszenia pielęgnujące tradycje lokalne. Wspólnie z nimi organizują zróżnicowane tematycznie wystawy, spotkania z ciekawymi ludźmi (literatami, muzealnikami, archiwistami, dziennikarzami, konserwatorami zabytków, twórcami ludowymi itp.), odczyty, wykłady o regionie. Pobudzają także pracowników tych placówek do działania na rzecz społeczności lokalnej.

Organizują spotkania z mieszkańcami regionu, którzy w oryginalny sposób opowiadają o jego dziejach, zamieszkujących go ludziach lub swej działalności kulturalnej, artystycznej, społecznej na rzecz „małej ojczyzny". Stwarzanie tak atrakcyjnych dla uczniów sytuacji edukacyjnych sprzyja poszerzaniu wiedzy o swych korzeniach, emocjonalnemu przywiązaniu do bliskich miejsc, a w efekcie do rozwoju tzw. patriotyzmu lokalnego i podniesienia się poziomu świadomości regionalnej.

Działania w obrębie edukacji regionalnej niekiedy wpisują się w akcje o szerszym zasięgu, organizowane przez władze samorządowe lub szkolne, m.in. dni promocji regionu, obchody rocznicy nadania praw miejskich, święto szkoły.

Swoje dydaktyczne poczynania w zakresie edukacji regionalnej bibliotekarze opisują na łamach specjalistycznych czasopism lub na stronach internetowych serwisów bibliotekarskich i ogólnopedagogicznych. Dzielą się doświadczeniami, pomysłami, sukcesami, zachęcając i inspirując nauczycieli do podjęcia się realizacji w procesie dydaktycznym treści związanych z „małą ojczyzną".

Różnorodność form wykorzystywanych przez bibliotekarzy szkolnych w procesie realizacji treści edukacji regionalnej jest więc duża i niezwykle interesująca. Przyczyniają się one do wzbogacania wiedzy uczniów o małej ojczyźnie, podnoszenia ich świadomości i odpowiedzialności za przyszłe losy bliskich im miejsc oraz do doskonalenia lub wykształcania wielu istotnych umiejętności. Dodać także trzeba, że zaangażowanie bibliotekarzy w działania wspomagające rozwój „małej ojczyzny", bywa inspirujące dla innych nauczycieli i środowiska lokalnego, a także przyczynia się do budowania pozytywnego wizerunku biblioteki, a poprzez to i szkoły, a więc do ich efektywnego promowania.

Anna Biernacka-Bryk jest konsultantem Dolnośląskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej we Wrocławiu.

BIBLIOGRAFIA ZAŁĄCZNIKOWA

Arbuz A.: *Regionalizm w bibliotece.* „Poradnik Bibliotekarza" 2005 nr 7/8 s. 13-16.

Binkiewicz-Kolodziej D.: *Opowiem ci o mojej małej Ojczyźnie: wyszukiwanie informacji na określony temat.* „Poradnik Bibliotekarza" 1997 nr 6 s. 28-29.

Brzezińska E.: *Spacerkiem po mojej miejscowości: propozycja zajęć integrujących różne dziedziny wiedzy.* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 12-13.

Chabor A.: *Patron szkoły, edukacja regionalna, biblioteka.* „Biblioteka w Szkole" 2005 nr 2 s. 6-7.

Czernicka G.: *Wystawy i plener fotograficzny: edukacja regionalna na przykładzie Gimnazjum w Pajęcznie.* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 18.

Danilowicz D., Rant-Tanajewska M.: *Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie: program ścieżki edukacyjnej w szkole ponadgimnazjalnej (licea ogólnokształcące, profilowane i technika).* „Biblioteka w Szkole" 2003 nr 2 s. 4-5.

Edukacja regionalna w szkole (zestawienie bibliograficzne za lata 1999-2003) / oprac. Elżbieta Rowińska. „Biblioteka w Szkole" 2004 nr 2 s. 27-29.

Galczak D.: *Regionalni twórcy kultury i nauki: scenariusz konkursu bibliotecznego oraz wystawy pokonkursowej.* „Biblioteka w Szkole" 2008 nr 12 s. 21.

Gliwa J.: *Legenda jako źródło tożsamości kulturowej: program zajęć dodatkowych z grupą dzieci z klas I-III.* „Biblioteka w Szkole" 2003 nr 3 s. 6-9.

Helis M.: *Zaproszenie do Solca Zdroju: projekt zajęć z edukacji regionalnej.* „Biblioteka w Szkole" 2005 nr 12 s. 8-9.

Jurgaś-Jaśkowska M.: *Uczestniczyliśmy w obchodach jubileuszu miasta.* „Biblioteka w Szkole" 2002 nr 1 s. 26.

Korzeniewska J.: *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka a edukacja regionalna.* „Biblioteka w Szkole" 2004 nr 12 s. 4.

Kubiak J.: *Regionalia w bibliotece szkolnej (o nieefektownych formach pracy słów kilka).* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 14.

Kubiak E., Szczepaniak M.: *„Nasze Winiary": projekt edukacyjny. Edukacja regionalna.* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 8-11.

Kubów D., Pietraszko K., Worobiec M.: *Nasza mała ojczyzna: konkurs geograficzny.* „Biblioteka w Szkole" 1999 nr 3 s. 16–17.

Kuś U.: *Edukacja regionalna i ekologiczna w Bibliotece dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu.* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 15.

Michalska E.: *Izba regionalna jako więź młodego pokolenia z historią ojców.* „Wszystko dla Szkoły" 2002 nr 12 s. 2.

Ochmann-Pszeniczna J.: *Nasz patron: projekt edukacyjny na święto patrona szkoły.* „Biblioteka w Szkole" 2006 nr 11 s. 24-25.

Olzacka K.: *Edukacja regionalna w bibliotece (na przykładzie Szkoły Podstawowej nr 2 w Makowie Mazowieckim).* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 1 s. 6-7.
Olzacka K.: *„Patrzę na starą fotografię", czyli edukacja regionalna w pracy biblioteki szkolnej.* „Biblioteka w Szkole" 2000 nr 11 s. 10.
Peryga E.: *Tramwajem po mieście.* „Biblioteka w Szkole" 2000 nr 9 s.14-15.
Prokopowicz J.: *Zwiedzamy okolice – plan wycieczki: scenariusz lekcji bibliotecznej w klasie I gimnazjum.* „Biblioteka w Szkole" 2003 nr 2 s. 11.
Prokowska T., Medyńska M.: *Regionalizm w bibliotece szkolnej.* „Biblioteka w Szkole" 1999 nr 11 s. 26.
Radosz W., Kuleszyńska M., Stachurska G.: *Konkurs „Moje miasto i region są piękne".* „Biblioteka w Szkole" 2002 nr 6 s. 32.
Schlanger R.: *Przedstawiamy stare fotografie.* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 5 s. 28-29.
Sowada R.: *Moje miasto w XX wieku, czyli projekt w szkole.* „Biblioteka w Szkole" 2002 nr 12 s. 13.
Szpulak G.: *Edukacja regionalna na przykładzie biblioteki Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Kłodzku (formy realizacji).* „Biblioteka w Szkole" 2001 nr 4 s. 17.
Szymeczko K.: *Regionalne potrawy na bibliotecznym stole.* „Guliwer" 1998 nr 5 s. 4-8.
Tomala B.: *Prowadzimy edukację regionalną we współpracy ze środowiskiem.* „Biblioteka w Szkole" 2002 nr 12 s. 31.
Twerd D.: *Edukacja regionalna (wybrane artykuły z czasopism).* „Biblioteka w Szkole" 2000 nr 11 s. 22.
Uljasz A.: *Edukacja regionalna w krakowskiej WBP.* „Poradnik Bibliotekarza" 2007 nr 3 s. 25-26.
Wisławska E.: *Biblioteka źródłem wiedzy o regionie.* „Poradnik Bibliotekarza" 1995 nr 2 s. 26-27.
Wisławska E.: *Miejska Biblioteka Publiczna jako nowoczesny ośrodek informacji regionalnej.* „Biblioteka w Szkole" 2004 nr 12 s. 3.
Witkowska I.: *Z baśnią i legendą przez Polskę – konspekt zajęć w klasie V.* „Biblioteka w Szkole" 2000 nr 2 s. 17.
Wojciechowska D.: *Wycieczka do internetowego muzeum: konspekt lekcji regionalnej.* „Biblioteka w Szkole" 2008 nr 10 s. 24-25.
Wołek B.: *Koło zainteresowań Wrocławskie spacery formą aktywnego poznawania miasta.* „Edukacja Przyrodnicza w Szkole Podstawowej" 2003 nr 1-2 s. 41-46.
Wołek B.: *Polacy w XIX-wiecznym Wrocławiu: program koła zainteresowań „Wrocławskie spacery".* „Dolnośląskie Ścieżki" 2008 nr 14 s. 68-101.
Wołek B.: *Poznaj Ogród Japoński.* „Dolnośląskie Ścieżki" 2005 nr 12 s. 84-88.
Wołek B.: *W gościnie u urszulanek – spotkanie z wrocławskimi Piastami.* „Dolnośląskie Ścieżki" 2009 nr 15/16 s. 118-131.

Nie zapomnij o prenumeracie!

Emilia Lepkowska

Promocja, usługi i komunikacja w bibliotece naukowej: doświadczenia Biblioteki Głównej Politechniki Poznańskiej

Pojęcia marketingu, promocji, komunikacji

Zadaniem każdej biblioteki akademickiej powinno być wykreowanie wizerunku przyjaznej instytucji, spełniającej oczekiwania użytkowników w sposób sprawny i nowoczesny. Pomocą w budowaniu takiego wizerunku oraz lepszej pozycji biblioteki może stać się marketing.

Zgodnie z literaturą celem oddziaływania marketingowego jest osiągnięcie zamierzonego zysku, przyciągnięcie nowych klientów przy zapewnieniu im oczekiwanego zadowolenia. Dostosowując tę definicję do realiów bibliotekarskich, można przyjąć, iż zyskiem będzie rozszerzenie oddziaływania na nowych użytkowników, zachęcanie ich do korzystania z biblioteki, zapewnienie satysfakcji oraz uświadomienie odbiorcom, że w bibliotece można nie tylko korzystać z usług i zasobów, ale też uzyskać pomoc w dotarciu do interesujących źródeł.

Sprostanie oczekiwaniom studentów i wykładowców korzystających z usług biblioteki wpływa na poziom ich zadowolenia. Sprzyja bowiem ono pozytywnej ocenie usług świadczonych przez bibliotekę, a także budowie więzi z jej użytkownikami, którą niewątpliwie pogłębia długi proces przekazywania treści edukacyjnych. W tym przypadku idea indywidualizacji usługi ma pełną możliwość realizacji od dostarczenia zróżnicowanych pozycji literaturowych poprzez dostęp do szerokiej oferty baz informacji, zasobów internetowych, ułatwienia w składaniu zamówień, aż po elastyczne podejście bibliotekarzy do użytkowników. Konieczne jest zaangażowanie wszystkich pracowników biblioteki w ten proces, a także tworzenie łańcucha partnerstwa z innymi podmiotami, z którymi współpraca może wpłynąć na stworzenie wartości cenionej przez studenta. Podstawową zasadą musi być stała troska o czytelnika korzystającego z biblioteki, nastawienie na budowę więzi, a nie tylko bieżące zaspokajanie potrzeb. Natomiast w przypadku wykładowców na-

stawienie na budowę wzajemnych relacji poprzez rozpoznanie i spełnianie oczekiwań wydaje się bardziej oczywiste.

Mówiąc o działaniach marketingowych w instytucji non profit, jaką jest biblioteka, używamy pojęcia „promocja". Pod tym pojęciem rozumiemy: zbiór instrumentów i działań pełniących funkcje informacyjne w systemie komunikowania się (instytucji, organizacji i służących pozyskiwaniu akceptacji środowiska dla pełnionych przez nie funkcji). Instrumentami promocji dla instytucji niedochodowych są: reklama, public relations, znaki firmowe, np. logo bibliotek.

Promocja biblioteczna obejmuje zatem zespół działań i środków, za pomocą których biblioteka przekazuje otoczeniu informacje charakteryzujące ją lub jej zbiory i usługi, kształtuje potrzeby czytelników oraz pobudza i ukierunkowuje popyt. Biblioteki powinny prowadzić działalność marketingową w celu rozwinięcia wśród potencjalnych użytkowników świadomości ich istnienia, zainteresowania nimi, rozbudzenia potrzeby wykorzystania oraz wyrobienia przekonania o ich wysokiej wartości. Zatem promocja spełnia funkcję informacyjną oraz funkcję wspierającą świadczone przez bibliotekę usługi.

Ważnym pojęciem związanym z tematem jest pojęcie „komunikacji", czyli proces wymiany informacji – porozumiewanie się. Komunikowanie stanowi podstawę działań międzyludzkich w różnych sferach życia społecznego i zawodowego. Uczestnictwo biblioteki w procesie komunikacji jest postrzegane jako pośredniczenie pomiędzy jej użytkownikiem a treścią przekazów zgromadzonych w jej własnych, jak i innych zasobach.

Artykuł przedstawia zagadnienia promocji, komunikacji i usług w bibliotece jako przedmiotu działań promocyjnych skierowanych do określonej grupy użytkowników w Biblioteki Głównej Politechniki Poznańskiej (BGPP).

Czytelnicy i ich grupy jako adresaci działań

Biblioteki skupiają się głównie na promocji. Celem działań promocyjnych biblioteki jest dotarcie do określonych grup użytkowników. To pozwala dopasować ofertę promocyjną do właściwej grupy odbiorców. W BGPP możemy wyszczególnić dwie grupy użytkowników:

– wewnętrzni (pracownicy naukowo-dydaktyczni, doktoranci i studenci)

– zewnętrzni (pracownicy innych instytucji, studenci i uczniowie innych uczelni i szkół oraz osoby spoza tej grupy niezwiązane z żadną jednostką dydaktyczną).

Największą grupę stanowią studenci uczelni macierzystej, w których zainteresowaniu znajdują się przede wszystkim podręczniki, skrypty i czasopisma, jak też polskie normy i zbiory dokumentacji patentowej (zaliczane do zbiorów specjalnych), również w wersji elektronicznej.

Doktoranci chętnie korzystają, oprócz podręczników ściśle związanych z tematyką ich studiów, z krajowych baz danych online, takich jak: Biblio, SYMPOnet, BazTech; zagranicznych baz literatury światowej online: Scopus, Science Citation Index Expanded, Inspec, Ingentaconnect, ASCE Research Library, Chemical Abstracts, Current Contents oraz na CD-ROM: Iconda, Ismec Mechanical Engineering Abstracts i Environment Abstracts; pełnotekstowych czasopism elektronicznych i multimediów. Pomocą w wyszukiwaniu literatury online służy Pracownia Biblioteki Elektronicznej Oddziału Informacji Naukowej.

W kręgu zainteresowań pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni znajdują się zbiory literatury obcojęzycznej oraz elektroniczne źródła informacji.

Użytkownicy z zewnątrz odwiedzający naszą bibliotekę poszukują głównie literatury podręcznikowej i czasopiśmienniczej, której brakuje w ich macierzystej bibliotece. Chętnie korzystają również z polskich norm.

Rodzaje działań promocyjnych

Zanim wyszczególnimy formy działań promocyjnych w BGPP, spójrzmy na definicję promocji bibliotecznej. Jacek Wojciechowski tak ją określa: „Mówiąc najogólniej promocja polega, po pierwsze, na powiadomieniu rzeczywistych i potencjalnych klientów o repertuarze i lokalizacji oferowanych usług. Ale jednocześnie na przekonaniu ich do pożytku z tych usług wynikających".

Najlepszą wizytówką naszej biblioteki a zarazem najskuteczniejszym nośnikiem promocji jest dobrze pomyślana i zaprojektowana strona domowa, na której użytkownik znajdzie wszystkie potrzebne mu informacje o bibliotece, jej strukturze organizacyjnej, tematyce gromadzonych zbiorów, ofercie usług biblioteczno-informacyjnych, katalogach online, bazach danych i czasopismach elektronicznych. Tutaj też czytelnik-użytkownik zdalnie wyszuka, zamówi i wypożyczy potrzebne mu materiały. Dzięki naszej stronie mamy możli-

wość dotarcia do tysięcy potencjalnych użytkowników.

Kolejnym działaniem promującym są materiały informacyjne (informatory, ulotki i przewodniki biblioteczne). Co roku przygotowywana jest ich uaktualniona wersja. Informująca o godzinach otwarcia, zakresie usług i rodzajach zasobów.

Elementami promocji są też zajęcia „Usługi biblioteczne i informacyjne" dla studentów. BGPP proponuje kilka rodzajów kursów z zakresu edukacji komunikacyjno-informacyjnej:

– InfoProgram I „Usługi biblioteczno-informacyjne"dla studentów I roku (usługa realizowana online).

– InfoProgram II „Umiejętności informacyjne" dla studentów IV roku.

– InfoProgram III „Umiejętoności informacyjne w nauce i technice", zaawansowany kurs dla uczestników studiów doktoranckich.

Ważnym rodzajem działań promujących BGPP są coroczne imprezy promocyjne, np. Tydzień Bibliotek w bibliotekach poznańskich.

Na naszej uczelni zorganizowano Drzwi Otwarte dla kandydatów na I rok studiów w roku akademickim 2008/2009. Swoją obecność biblioteka zaznaczyła stoiskiem informacyjnym, planszami reklamowymi oraz ulotkami zachęcającymi do jej odwiedzenia.

Aktywnie również uczestniczymy w corocznym Poznańskim Festiwalu Nauki i Sztuki. Podejmujemy też cały szereg inicjatyw, np. zorganizowanie wystawy „Biblioteka Politechniki Poznańskiej 1919-2009. Historia w zdjęciach".

Komunikacja jako narzędzie promocji

Jest to zagadnienie, które dotyczy zarówno stosunków w gronie pracowników, jak i obsługi czytelników oraz kontaktów z osobami i instytucjami z otoczenia społecznego biblioteki, np. sponsorami. Komunikowanie należy do głównych zadań i sposobów pracy bibliotekarza. Realizowane jest w bezpośrednim kontakcie z użytkownikiem, przez telefon, e-mail, Internet, gadu-gadu. Na poziomie komunikacji interpersonalnej mamy dwa przypadki:

- nadawca bibliotekarz – odbiorca użytkownik,
- nadawca użytkownik – odbiorca bibliotekarz.

Współczesna biblioteka nie może być postrzegana wyłącznie jako pośrednik udostępniania informacji. Szczególnie w bibliotece naukowej, wobec coraz bardziej skomplikowanych problemów wyszukiwawczych zgłaszanych przez czytelników, staje się ona również autorem udzielanych odpowiedzi. Autorstwo to wynika z ogromnych stale rosnących ilości informacji. Praca bibliotekarza z czytelnikami nie polega już na prostym zdjęciu książki czy czasopisma z półki i przekazaniu ich do rąk czytelnika. W poszukiwaniu odpowiedzi bibliotekarz musi wykonywać pracę twórczą polegającą na kompletowaniu i wybieraniu tekstów z olbrzymich zasobów. Tworzy zbiór, który według własnej wiedzy i doświadczenia uzna za optymalny dla czytelnika. Ta kompozycja powoduje, że bibliotekarz staje się nadawcą w procesie komunikacji społecznej.

Planowanie i wdrażanie procesów komunikacji wewnętrznej wymaga od kierownictwa stosowania procedur poznania swoich pracowników i organizowania im szkoleń z zakresu umiejętności interpersonalnych oraz asertywności.

Komunikacja staje się narzędziem promocji. Kształtowanie pozytywnego wizerunku biblioteki wymaga ciągłego dbania o stosunki z otoczeniem zarówno tym bliższym zawodowym, jak i dalszym w kraju czy poza nim. Do agend finansujących działalność biblioteki, instytucji przyznających środki finansowe kierowane są komunikaty merytoryczne. Bardzo często o przyznaniu środków decyduje sposób rozmowy, przedstawienia sprawy, prezentacja. Współpraca ze środowiskiem lokalnym również wymaga zróżnicowanych form komunikatów: plakaty, ulotki, zaproszenia itp. to jedne z wielu form komunikacji. Jednak to pracownicy biblioteki decydują, jak przekazane będą dane komunikaty, czy to na stronie domowej, czy w innej formie. Wszyscy, niezależnie od tego czy realizują usługi, czy formułują komunikaty na stronie domowej, czy przyczyniają się do ukazania zasobów na ekranie, muszą pamiętać, że kształtują wizerunek biblioteki i obiegową o niej opinię w świadomości społecznej.

Nowe usługi jako przedmiot promocji

Widoczne jest przechodzenie od bibliotek tradycyjnych do wirtualnych, które w ten sposób stają się multimedialnymi instytucjami dążącymi do uaktualnienia swojej oferty zgodnie z duchem oczekiwań użytkowników. Odpowiadając na potrzeby naszych czytelników, BGPP od kilku lat tworzy i udostępnia materiały dydaktyczne w formie elektronicznej. Są to materiały dydaktyczne z nauk technicznych i publikacje z dziejów techniki. Większość z nich jest przechowy-

wana na serwerze Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej. Digitalizacja jest odpowiedzią na oczekiwania czytelników skarżących się na niewystarczającą liczbę egzemplarzy skryptów uczelnianych. W tym celu powołano zespół ds. digitalizacji, w skład którego wchodzą: dwóch pracowników technicznych, informatyk i osoba zajmująca się opisem bibliograficznym publikacji elektronicznej. Ma on za zadanie zająć się udostępnianiem poprzez strony WWW BGPP, elektronicznej wersji materiałów drukowanych ze zbiorów najczęściej wykorzystywanych przez studentów i pracowników Politechniki Poznańskiej.

Kolejną nową usługą wprowadzoną w formie testowej jest dostarczanie kopii artykułów z czasopism i książek dostępnych w katalogach online BGPP. Usługa jest dostępna z poziomu katalogu online biblioteki dla każdego użytkownika posiadającego aktywne konto czytelnika. Maksymalna liczba zamówionych kopii to 3 artykuły. Użytkownik sam określa formę dostarczenia kopii: e-mailem (skan), pocztą (ksero) lub odbiór osobisty.

Wychodząc z założenia, że miarą jakości usług jest wygoda korzystania z nich oraz związane z tym zadowolenie i satysfakcja użytkownika, dążymy w naszej bibliotece do poprawy jakości oferowanych usług poprzez udostępnienie ich w miejscu pracy użytkownika (pokój pracownika czy akademik studencki). Są to: dostęp do katalogu online, zamawianie przez Internet, dostęp do baz danych. Niektóre jednak usługi wymagają osobistego odwiedzenia biblioteki.

Zakończenie

W BGPP od wielu lat podejmuje się szereg działań promujących bibliotekę. Działania te ukierunkowane są na użytkowników wewnętrznych i zewnętrznych i realizowane są na kilku płaszczyznach.

W sferze usług bibliotecznych skupiamy się na jakości w zakresie szybkiego, sprawnego i relewantnego wyszukiwania informacji oraz bezpośredniej obsługi użytkownika. Podstawę stanowi dla nas dobra komunikacja z czytelnikiem, która jest jednym z narzędzi promocji bibliotecznej. W tym celu prowadzimy dla studentów naszej uczelni zajęcia z edukacji komunikacyjno-informacyjnej (InfoProgram I, II, III). Innym rodzajem działań promujących naszą bibliotekę jest zastosowanie nowych technologii, które w naturalny sposób wyznaczają kierunek biblioteki aktywnej.

Emilia Lepkowska jest pracownikiem Biblioteki Głównej Politechniki Poznańskiej.

Wojciech Kowalewski

Komputeryzacja miejskich bibliotek publicznych w Krakowie w systemie Sowa2

Początków komputeryzacji miejskich bibliotek publicznych w Krakowie należałoby szukać pod koniec lat 90., kiedy to rozpoczęto wdrażanie darmowego programu do katalogowania zbiorów bibliotecznych Mikro CDS/ISIS. Instalację systemu w bibliotekach dzielnicowych, a także cykle szkoleń z zakresu katalogowania zbiorów bibliotecznych, przeprowadzili wówczas pracownicy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie. Opracowali w tym celu odpowiednie formularze do opracowania zbiorów zwartych, luźno oparte na strukturze MARC, a także formularz do tworzenia bibliografii regionalnej. Powszechna dostępność tego systemu, spowodowała, iż w niedługim czasie program został rozpowszechniony w niemal wszystkich placówkach filialnych bibliotek, ale powodując początek kilku, a często nawet kilkunastu odrębnych baz katalogowych. DOS-owa struktura programu CDS/ISIS, wykorzystująca kartotekową strukturę bazy danych, a także brak możliwości połączenia w sieć komputerową placówek bibliotecznych w programie, przyczyniła się w znacznej mierze do rozbieżności w zakresie metodyki opracowania księgozbioru, jednakże była pierwszą próbą elektronicznego zinwentaryzowania zbiorów bibliotecznych.

Szereg szkoleń z zakresu opracowania wydawnictw zwartych w programie CDS/ISIS, przeprowadzonych w tym czasie w WBP w Krakowie, wzmógł dalsze prace nad komputerowym opracowaniem księgozbioru do tego stopnia, że niektóre filie biblioteczne niemal całkowicie ukończyły czynności retrospektywnego katalogowania zbiorów bibliotecznych. Zadecydowano wówczas o zakupie zintegrowanego oprogramowania bibliotecznego. Pierwszą książnicą, która poczyniła krok w kierunku automatyzacji procesów bibliotecznych w zintegrowanym oprogramowaniu bibliotecznym, była Śródmiejska Biblioteka Publiczna w Krakowie. Dane bibliograficzne, opracowane w systemie ISIS, zostały odpowiednio przygotowane do eksportu, a następnie przekonwertowane do struktury systemu PROLIB.

Również Nowohucka Biblioteka Publiczna w Krakowie w niedługim czasie zakupiła system Patron2 i po konwersji danych bibliograficznych, kontynuowała opracowanie w relacyjnym modelu bazy danych SQL produktu firmy MOL Sp. z o.o.

W 2007 r., gdy pojawiła się propozycja wdrożenia jednolitego oprogramowania w bibliotekach dzielnicowych Krakowa, szansę zakupu i wdrożenia nowego zintegrowanego oprogramowania wykorzystały: Krowoderska Biblioteka Publiczna, Podgórska Biblioteka Publiczna oraz Śródmiejska Biblioteka Publiczna. W wyniku przeprowadzonych analiz wybranych systemów bibliotecznych oraz odbytych rozmów z producentami oprogramowania, wyłoniono firmę Sokrates-software i wybrano system SOWA2/MARC 21, który nie tylko spełniał stawiane wymogi w zakresie spełniania norm i standardów bibliotecznych, lecz także był finansowo najkorzystniejszy. Nowohucka Biblioteka Publiczna – z uwagi na zaawansowane prace przy opracowaniu zasobu bibliotecznego w systemie Patron2 – pozostała przy tym systemie, natomiast Śródmiejska Biblioteka Publiczna zrezygnowała z systemu PROLIB na korzyść nowego oprogramowania.

O wyborze systemu SOWA2/MARC 21 przez krakowskie książnice miejskie zadecydowało kilka istotnych kwestii. Mianowicie poszukiwano elastycznego i przyjaznego systemu bibliotecznego, skierowanego do bibliotek o rozbudowanej strukturze placówek bibliotecznych, pracujących na bazie centralnej i umożliwiających wielodostępną pracę w środowisku sieciowym. Ważne było też to, aby system szanował normy branżowe (m.in. ISO 2709, Z39.50) i standardy biblioteczne (obsługa procedur katalogowania i autoryzacji MARC 21, a także biblioteczne tradycje – m.in. wzory druków dla statystyk i protokołów). Krakowscy bibliotekarze brali również pod uwagę doświadczenia innych bibliotek, które od lat użytkowały system SOWA. Nader istotna w tym względzie okazała się struktura systemu i jego funkcjonalność w zakresie obsługi wszystkich czynności niezbędnych w pracy biblioteki (akcesje, inwentarze, wydruki, statystyki, skontrum itp.) oraz możliwość skonfigurowania systemu na platformie systemu operacyjnego Linux (m.in. brak opłat za użytkowanie systemu, brak limitów licencyjnych, zdalne zarządzanie itp.). Niektóre biblioteki, doświadczone w użytkowaniu innych systemów bibliotecznych, brały pod uwagę również kwestie związane z podstawową administracją systemu. Istotne w tym wypadku było to, żeby obsługę i administrację systemu sprawował nie informatyk, lecz bibliotekarz systemowy.

Wdrożenie zintegrowanego oprogramowania bibliotecznego SOWA2/MARC 21

Dane bibliograficzne Podgórskiej Biblioteki Publicznej zostały przekonwertowane z systemu CDS/ISIS do struktury MARC 21 i zaimplementowane w systemie SOWA2 w postaci bazy centralnej obejmującej zbiory wszystkich filii bibliotecznych. Katalogi Krowoderskiej Biblioteki Publicznej przeszły natomiast niemal rok wcześniej konwersję z CDS/ISIS do formatu MARC 21 w systemie MAK, co zdecydowanie lepiej przygotowało bibliotekę do przejścia w struktury nowego formatu w systemie SOWA2.

Wraz z rozpoczęciem pierwszych prac – związanych z implementacją zintegrowanego oprogramowania bibliotecznego w miejskich placówkach – zapadły także decyzje o zasięgu komputeryzacji dla poszczególnych filii bibliotecznych. I tak Podgórska Biblioteka Publiczna zdecydowała się na model scentralizowany, opierający się na stworzeniu bazy centralnej w systemie, którego główny zrąb tworzył przede wszystkim zasób zinwentaryzowany w CDS/ISIS. W wyniku przeprowadzonych szkoleń dla pracowników tej placówki z zakresu katalogowania zbiorów w formacie MARC 21, dział gromadzenia i opracowania zbiorów zajął się koordynacją prac związanych z tworzeniem bazy danych, przy czym opracowaniem retrospektywnym zajęły się wszystkie placówki biblioteczne na terenie dzielnicy Podgórze. Dział opracowania natomiast skupił się na opracowaniu nabytków bibliotecznych, głównie nowości, ale też „darów", a więc książek oddawanych nieodpłatnie do biblioteki. W 2009 r. bibliotekarze przystąpili do opracowania rekordów autorytatywnych, a więc rekordów wzorcowych hasła rzeczowego i hasła formalnego w formie lokalnej kartoteki haseł wzorcowych. Przygotowano również bazę Czytelni Informacyjno-Bibliograficznej, zawierającą nabytki z księgozbioru podręcznego Informatorium, zbiory regionalne, a także wydawnictwa ciągłe. W 2009 r. pracownicy biblioteki rozpoczęli przygotowania do komputerowego uruchomienia filii bibliotecznej w systemie SOWA2.

Opracowanie zbiorów w systemie SOWA2/MARC 21 w przypadku Krowoderskiej Biblioteki Publicznej miało zupełnie inny charakter, bowiem książnica już rok wcześniej migrowała ze struktur CDS/ISIS do programu MAK.

W tym celu zintegrowano kilka odrębnych katalogów programu CDS/ISIS, co spowodowało powstanie kilku dużych katalogów: centralnego zawierającego nabytki biblioteczne w formacie MARC 21, a także kilka katalogów filii bibliotecznych, które zostały zaimplementowane do nowego systemu. Wdrożenie oprogramowania SOWA2 wymogło konieczność scentralizowania katalogów bibliotecznych, w związku z tym na przestrzeni 3 lat bazy przechodziły gruntowną walidację danych bibliograficznych, przyczyniając się do powstania katalogu centralnego biblioteki. Nadto, decyzją dyrekcji, Krowoderska Biblioteka Publiczna jako jedyna biblioteka publiczna w Małopolsce zaczęła skanować okładki książek, a następnie integrować je z opisami bibliograficznymi w katalogu internetowym OPAC. W latach 2007-2009 uruchomiono elektroniczne wypożyczanie w 2 filiach bibliotecznych z możliwością zamawiania i rezerwowania książek przez Internet oraz przygotowano kolejne placówki do wdrożenia wypożyczenia w systemie SOWA2.

W drugiej połowie 2006 r., gdy zapadały decyzje o komputeryzacji miejskich bibliotek krakowskich, Śródmiejska Biblioteka Publiczna użytkowała system PROLIB. Konwersja danych bibliograficznych oraz wdrożenie systemu SOWA2, spowodowało iż po kilku miesiącach czytelnicy biblioteki mieli możliwość zamawiania i rezerwowania książek przez Internet. Pod koniec 2008 r. elektroniczne wypożyczenia realizowane były już w 4 filiach bibliotecznych, natomiast do jesieni 2009 r. uruchomiono już 10 placówek filialnych. Jednocześnie rozpoczęto opracowanie bazy regionalnej, zawierającej m.in. bibliografię zawartości czasopism dzielnicowych.

Proces komputeryzacji bibliotek miejskich Krakowa trwa w sposób sukcesywny, powodując nie tylko retrospektywne powiększanie katalogów bibliotecznych, ale też wdrażanie komputerowego rejestrowania zbiorów kolejnych filii bibliotecznych. Zwiększa się tym samym oferta bibliotek, które oferują nowe usługi dla czytelników. Nie tylko można już zamówić lub zarezerwować wypożyczoną książkę przez Internet, lecz także przedłużyć okres jej wypożyczenia przez WWW. Biblioteki krakowskie udostępniają elektronicznie również audiobooki, słuchowiska na płytach CD, filmy DVD oraz inne rodzaje zbiorów bibliotecznych.

Wojciech Kowalewski jest przewodniczącym i instruktorem ds. komputeryzacji bibliotek terenowych i katalogów elektronicznych Zespołu ds. Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie.

Grażyna Jaroszewicz
Paweł Rygiel

Serwis „Normy, formaty, standardy" Biblioteki Narodowej

Serwis „Normy, formaty, standardy" dostępny jest na stronie internetowej Biblioteki Narodowej od marca 2008 r. pod adresem: http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/nfs/aktualnosci/ (Biblioteka Narodowa > Dla bibliotekarzy > Normy, formaty, standardy). Jego twórcy – zespół Pracowni Teorii i Organizacji Bibliografii – postanowili zebrać i uporządkować najważniejsze informacje dotyczące szeroko pojętego opracowania dokumentów, biorąc pod uwagę potrzeby i pytania zgłaszane do Pracowni przez osoby zainteresowane tematem. W serwisie publikowane są informacje o zmianach i nowościach w dziedzinie normalizacji bibliotecznej, katalogowania i rejestracji bibliograficznej oraz metadanych, zarówno w Polsce, jak i na świecie. Liczne odsyłacze (linki) pozwalają użytkownikom zainteresowanym szczegółami na przechodzenie do dokumentów publikowanych w innych witrynach internetowych (np. IFLA, ISO, PKN itp.).

Zawartość serwisu podzielona jest na sześć działów.

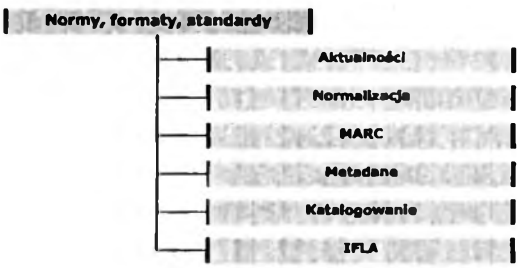

AKTUALNOŚCI

W dziale tym zamieszczane są bieżące informacje o zmianach i nowościach w dziedzinie normalizacji bibliotecznej, katalogowania oraz metadanych, które zostały wprowadzone w Polsce i na świecie – np. zmiany w formacie MARC 21, informacje o inicjatywach i dokumentach IFLA oraz innych instytucji, o pojawieniu się nowych norm, standardów etc.

NORMALIZACJA

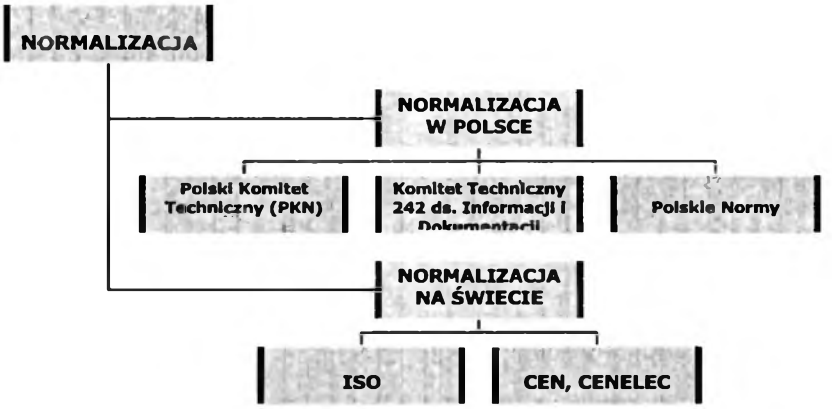

Normalizacją objęte są wszystkie najważniejsze aspekty działania bibliotek. W BN (w Pracowni Teorii i Organizacji Bibliografii Instytutu Bibliograficznego) umiejscowiony jest sekretariat Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i Dokumentacji, który, funkcjonując w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN), prowadzi działalność normalizacyjną w Polsce w zakresie szeroko pojętego bibliotekarstwa.

W dziale **„Normalizacja"** przedstawiono najważniejsze informacje o PKN oraz KT 242, a także o międzynarodowych instytucjach opracowujących normy mające zastosowanie w bibliotekarstwie – International Organization for Standardization (ISO), European Committee for Standardization (CEN) oraz European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC). Poddział **„Polskie Normy"** zawiera wykaz aktualnych norm. Stosując kryterium przedmiotowe, wydzielono grupy standardów dotyczące:

- opisu bibliograficznego poszczególnych typów dokumentów (książek, wydawnictw ciągłych, dokumentów kartograficznych itp.) oraz haseł opisu bibliograficznego
- transliteracji i kodowania
- międzynarodowych numerów dokumentów
- zastosowania IT (np. format do wymiany informacji, zestaw elementów metadanych Dublin Core)
- terminologii
- działalności wydawniczej (kompozycja wydawnicza książki itp.)

oraz

- innych zagadnień (np. wymagania dotyczące warunków przechowywania materiałów archiwalnych i bibliotecznych, wskaźniki funkcjonalności bibliotek).

Linki prowadzą do szczegółów (abstrakty, informacje o cenie, etapie prac etc.) dostępnych na stronach internetowych PKN lub ISO. Informacje są na bieżąco aktualizowane.

W poddziale **„Normalizacja na świecie"**, w części dotyczącej ISO umieszczono wykazy norm opracowanych przez tę organizację w ciągu ostatnich lat (od 2007 r.) oraz listę standardów, które są obecnie nowelizowane lub tworzone. Tu również linki prowadzą do odpowiednich stron internetowych, na których dostępne są szczegółowe informacje.

Wiadomości o nowych (albo znowelizowanych) normach, zarówno polskich, jak i międzynarodowych, publikowane są na bieżąco w „Aktualnościach". Obecnie rozważane jest dodanie do działu „Normalizacja" poddziału dotyczącego standardów odnoszących się do tworzenia przypisów i bibliografii załącznikowej. Pytania kierowane do nas przez bibliotekarzy szkolnych, nauczycieli, a także uczniów i ich rodziców wskazują na potrzebę wydzielenia tej informacji.

MARC

Dział zawiera podstawowe dane o formacie zapisu i wymiany danych MARC (MAchine-Readable Cataloging), powszechnie używanym w bibliotekarstwie. Przedstawiona została historia formatów MARC i kalendarium, a także zwięzły opis cech i struktury formatu. Całości dopełnia spis bibliograficzny dokumentów dotyczących formatu MARC. Zawiera on opisy wszystkich polskich instrukcji i adaptacji formatów, artykułów z polskich czasopism i prac zbiorowych oraz wybór literatury obcojęzycznej.

Wydzielono informacje dotyczące MARC 21 jako formatu powszechnie stosowanego w pol-

skich bibliotekach. Linki do strony domowej *MARC Standards* pozwalają na przejście do oryginalnego tekstu.

W części poświęconej stosowaniu formatu MARC 21 w Polsce znalazły się:

- wykaz obowiązujących wersji instrukcji i adaptacji formatu dla różnych typów dokumentów i różnych systemów bibliotecznych,
- tablica konwersji z MARC BN na MARC 21,
- kody krajów,
- kody języków,
- pomijane rodzajniki rozpoczynające tytuł.

W przyszłości w dziale tym zostanie umieszczona pełna polska wersja *MARC 21 Format for Bibliographic Data (concise)*, przygotowana przez zespół Pracowni Teorii i Organizacji Bibliografii, a następnie tłumaczenia formatów dla innych rodzajów rekordów oraz wersje elektroniczne adaptacji formatu publikowanych przez Bibliotekę Narodową.

METADANE

W dziale wymienione są podstawowe standardy metadanych, niezbędne do opisu różnych typów obiektów, funkcjonujących w różnych środowiskach (archiwa, rynek wydawniczy i księgarski, muzea): EAD (Encoded Archival Description), ONIX (Online Information Exchange) oraz CDWA (Categories for the Description of a Work of Art).

Szczegółowo przedstawiony został Dublin Core, standard metadanych rozwijany przez Dublin Core Metadata Initiative, wykorzystywany najczęściej w kolekcjach bibliotek cyfrowych. Umieszczono tu odnośniki do dwóch opracowań metadanych Dublin Core: DCMES v. 1.1 – zawierającego podstawowy 15-elementowy zestaw metadanych Dublin Core oraz DCMI Metadata Terms, w którym znajduje się kilkadziesiąt dodatkowych elementów (własności i klas oraz słowników kontrolowanych i kodowanych wykazów danych). Podano również linki do dokumentacji w języku angielskim i polskim. Wkrótce zostanie dołączona do tego działu polska wersja DCMI Metadata Terms.

KATALOGOWANIE

W dziale tym zamieszczono informacje dotyczące zasad katalogowania (formalnego i rzeczowego) dokumentów oraz odnośniki do stron, zawierających interesujące raporty, teksty i opracowania z tej dziedziny.

Znalazły się w nim informacje o ISBD – International Standard Bibliographic Description, o nowych anglo-amerykańskich zasadach katalogowania – RDA (Resource Description and Access) oraz o projektach FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Description), FRAD (Functional Requirements for Authority Data) oraz FRSAR (Functional Requirements for Subject Authority Records).

IFLA

Ostatni dział poświęcony jest Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich – IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). W skład IFLA wchodzi osiem zespołów, którym przyporządkowanych jest czterdzieści osiem sekcji. W serwisie Normy, Formaty, Standardy skupiono się przede wszystkim na działalności Zespołu ds. rejestracji bibliograficznej (Division of Bibliographic Control) oraz, należącej do Zespołu ds. bibliotek naukowych (Division of General Research Libraries) – Sekcji ds. bibliotek narodowych (National Libraries Section).

Serwis jest na bieżąco aktualizowany i uzupełniany. W przyszłości znajdzie się w nim przegląd zagranicznej prasy fachowej, opublikowana zostanie polska wersja *MARC 21 Format for Bibliographic Data (concise)*, a także systematycznie umieszczane w nim będą tłumaczenia innych ważnych dokumentów (jako pierwsze – DCMI Metadata Terms). Rozważane jest też dodanie do działu „Normalizacja" zakładki dotyczącej standardów odnoszących się do tworzenia przypisów i bibliografii załącznikowej.

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące zawartości serwisu. Prosimy kierować je do Pracowni Teorii i Organizacji Bibliografii w Bibliotece Narodowej (tel. 0 22 6082928; email: p.rygiel@bn.org.pl).

Grażyna Jaroszewicz i Paweł Rygiel są pracownikami Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej; G. Jaroszewicz jest sekretarzem Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i Dokumentacji PKN.

Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku ogłasza **nabór na studia podyplomowe** ze specjalizacją informacyjną i nauczycielską. Początek – luty 2010. Program studiów i szczegóły pod adresem: **http//ifp.uwb.edu.pl/inib**

Bawarska Biblioteka Państwowa jako nowoczesny ośrodek informacji i usług bibliotecznych*

Z liczbą 9,4 mln tomów oraz ponad 92 tys. rękopisów Bawarska Biblioteka Państwowa w Monachium (niem. Bayerische Staatsbibliothek, dalej: BSB) należy do najważniejszych zasobów źródłowych świata i stanowi idealne miejsce dla wszystkich poszukujących relewantnej informacji naukowej.

Założona przez księcia Albrechta V Witellsbacha w 1558 r. szybko urosła do rangi największej biblioteki dworskiej Niemiec. Jej zbiory podwoiły się jeszcze w 1803 r., kiedy włączono do niej bogaty księgozbiór biblioteki palatyńskiej z Mannheim oraz druki i rękopisy pochodzące z sekularyzowanych starobawarskich klasztorów i terytoriów podległych panowaniu książąt bawarskich.

Tak, jak w wieku XIX monachijska biblioteka rodziny Wittelsbachów[1] należała do najliczniejszych w Europie, tak i dziś – pod względem liczby rękopisów i druków dokumentujących początki sztuki drukarskiej – BSB zaliczana jest do najbardziej znaczących.

Aktualnie biblioteka bawarska wypełnia różnorodne funkcje. Na poziomie lokalnym, na terenie Monachium, pełni rolę głównej książnicy naukowej, dostarczając literaturę dla potrzeb uniwersyteckich i pozauniwersyteckich ośrodków naukowych. Jako centralna biblioteka landu Bawarii sprawuje pieczę, dokumentuje, archiwizuje i zapewnia dostęp do piśmiennictwa tematycznie dotyczącego i pochodzącego z tego terenu. Wraz z oddziałami Biblioteki Narodowej we Frankfurcie nad Menem i w Lipsku, Państwową Biblioteką w Berlinie oraz innymi bibliotekami wypełnia także rolę biblioteki narodowej[2]. Realizując tę funkcję BSB koncentruje się przede wszystkim na gromadzeniu rękopisów, druków wydanych przed 1700 r. oraz aktualnej zagranicznej literatury naukowej. Pod względem liczby prenumerowanych czasopism (drukowanych i elektronicznych, ogółem ponad 52 tys.) BSB zajmuje drugie miejsce w Europie, ustępując jedynie Bibliotece Brytyjskiej (ponad 920 tys. wydawnictw periodycznych). Jako instytucja zorientowana na współpracę zagraniczną, książnica bawarska uczestniczy także w wielu międzynarodowych projektach i podejmuje ścisłą kooperację z innymi bibliotekami na świecie. 4/5 wszystkich jej nabytków pochodzi z rynków zagranicznych.

Profil zbiorów

Aktualnie profil gromadzenia zbiorów BSB jest bardzo szeroki i obejmuje zarówno nauki humanistyczne, społeczne, ekonomiczne, jak i medyczne. Od 1663 r., na mocy ustawy o egzemplarzu obowiązkowym, biblioteka otrzymuje 2 egzemplarze każdego ukazującego się na terenie Bawarii dzieła.

Najbardziej wartościowe zbiory BSB przechowywane są w Oddziale Rękopisów i Starodruków. Obejmuje on prawie 92 tys. rękopisów z kręgu kultury zachodniej oraz z terenu Orientu i Azji Wschodniej. Bezcenną kolekcję, obok rękopisów, stanowi także 20 tys. inkunabułów oraz ponad 71 tys. rzadkich starodruków. Ze względu na tak dużą liczbę inkunabułów, BSB jest pod tym względem najbogatszą książnicą świata. Większość przechowywanych tu egzemplarzy wyszła spod pras drukarskich z terenu Niemiec i Włoch. Do wyjątkowych pozycji w zbiorach biblioteki bawarskiej należy zaliczyć *Biblię* Johanna Gutenberga wraz ze wskazówkami dla rubrykatorów (tzw. „Tabula rubricarum"), które zachowały się tylko w dwu egzemplarzach *Biblii* (drugi posiada Austriacka Biblioteka Narodowa w Wiedniu), czy też *Psalterium Benedictinum congregationis Bursfeldensis* (Moguncja 1459). BSB posiada w swoich zbiorach także unikatowe cymelia, istniejące na świecie tylko w jednym egzemplarzu, jak *Leiden Christi*, *„Stöger–Passion"* (Niemcy Połud. przed 1462) oraz *Liber cronicarum* – prywatny egzemplarz Hartmanna Schedla jego autorstwa (Norymberga 1493), jedynej XV-wiecznej tak bogato ilustrowanej książki, uzupełniony o dodatkowe elementy takie; jak np. mapa przedstawiająca trasy pielgrzymkowe wiodące do Rzymu na uroczystości jubileuszowe (tzw. *Romweg-Karte*, Norymberga ok. 1496/1498), opracowana przez Erharda Etzlauba (1460-1532) – wytwórcę zegarów słonecznych i kompasów.

Równie interesującą kolekcją może poszczycić się Oddział Kartografii i Zbiorów Graficznych. W jego dyspozycji pozostają mapy i atlasy, drukowane od 1501 r. aż po czasy współczesne, wybrane pozycje na temat kartografii oraz grafiki liczące łącznie ponad 2 mln obiektów. Najcenniejszą część zbioru stanowią mapy i widoki kartograficzne z okresu od XVI do XIX w. Część graficzna obejmuje m.in. kolekcję portretów oraz fragment archiwum fotograficznego Heinricha Hoffmana[3] i zbiór Felicitas Timpe[4]. Archiwum Hoffmana zawiera najważniejsze materiały dotyczące działalności NSDAP w Republice Weimarskiej i III Rzeszy oraz dokumentuje pierwsze lata powojennych Niemiec. Zbiór prac autorstwa Timpe to około 1,3 mln negatywów, 195 tys. przeźroczy i ponad 140 tys. powiększeń negatywowych, a wśród nich czarno-białe i kolorowe zdjęcia dotyczące środowiska uniwersyteckiego, życia kulturalnego i publicznego Monachium z lat 1951-2003.

W kontekście pełnionej przez BSB funkcji biblioteki narodowej należy zwrócić uwagę także na Oddział Muzyki, którego zasoby zaliczane są do najważniejszych kolekcji muzycznych świata. Początki tego zbioru sięgają XVI w. Jego znaczną część stanowią druki i rękopisy pochodzące z dawnej biblioteki dworskiej Albrechta V oraz z funkcjonującej przy dworze książąt Wittelsbachów kapeli, kierowanej przez jednego z najwybitniejszych kompozytorów późnego renesansu – sławnego Orlando di Lasso. Obecnie oddział ten gromadzi partytury rękopiśmienne oraz drukowane, współczesne dokumenty, jak również nagrania muzyki klasycznej. Dodatkowo ma w swych zbiorach bogaty wybór publikacji poświęconych zagadnieniom muzycznym, w tym również wydawnictwa międzynarodowe. Ponieważ biblioteka bawarska odpowiedzialna jest za gromadzenie kolekcji muzycznych na terenie całego kraju, we współpracy z Niemieckim Towarzystwem Naukowym (niem. Deutsche Forschungsgemeinschaft, dalej: DFG) tworzy Wirtualną Bibliotekę Muzyki i Muzykologii (niem. Virtuelle Fachbibliothek Musikwissenschaft – ViFaMusik).

Jeden z bogatszych zasobów posiada także Oddział Europy Wschodniej BSB. Zbiór ten obejmuje ok. 1 mln wydawnictw zwartych od renesansu po XXI w., dodatkowo ok. 4 tys. wydawnictw seryjnych i czasopism, wspaniałą kolekcję mikroform zawierającą materiały historyczne oraz bogatą ofertę mediów elektronicznych. Oddział Europy Wschodniej, pełniąc dodatkowo funkcję biblioteki specjalistycznej, jest jedyną placówką na terenie Niemiec odpowiedzialną za gromadzenie materiałów tematycznie dotyczących Europy Wschodniej, Wschodnio-Centralnej, Południowo-Wschodniej, od antyku i wczesnej historii danego regionu po czasy współczesne. Bogaty księgozbiór podręczny tego oddziału, obejmujący 30 tys. publikacji drukowanych, udostępniany jest w Czytelni Europy Wschodniej, Orientu i Azji. W ramach organizowanych tu wystaw, co miesiąc prezentowanych jest ok. 1600 tytułów nowych nabytków ze wszystkich stron świata. We współpracy z instytucjami partnerskimi Oddział Europy Wschodniej prowadzi także Interdyscyplinarny portal dla studiów z zakresu Europy Wschodniej (niem. Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa – ViFaOst).

W Czytelni Europy Wschodniej dodatkowo udostępniany jest, gromadzony przez odrębny oddział, księgozbiór podręczny z zakresu Orientu i Azji Wschodniej. Początki tej kolekcji wiążą się z powstaniem biblioteki bawarskiej. W 1558 r. książę Albrecht V nabył zbiór Johanna Albrechta Widmannstettera, sekretarza papieża Klemensa VII, a następnie papieża Pawła III. Widmannstetter, który propagował na dworze papieskim teorię Mikołaja Kopernika, w późniejszym okresie skoncentrował się na prowadzeniu badań z zakresu orientalistyki, znacznie przyczyniając się do jej rozwoju. Jego zbiór rękopisów hebrajskich i arabskich stał się podstawą monachijskiej biblioteki dworskiej. Obecnie Oddział Orientu i Azji Wschodniej odpowiada za gromadzenie publikacji ukazujących się od Maroka po Bangladesz, od Sri Lanki po Mongolię. Bogate i różnorodne zbiory zorganizowane są w czterech sekcjach:

- hebraica/judaica
- arabica
- persianica/turkanica
- wydawnictwa z terenu Azji Południowej i Centralnej.

W gromadzeniu zbiorów Oddział Orientu szczególnie skupia się na pozyskiwaniu publikacji humanistycznych z zakresu sztuki, archeologii, konfucjanizmu, religii i filozofii tao- i shintoizmu, historii druku, odkryć naukowych, technologicznych i medycznych. Podstawę księgozbioru stanowi tu literatura z zakresu buddyzmu. Na specjalne zainteresowanie zasługuje przy tym zbiór książek z Tybetu oraz bogata kolekcja egzemplarzy Koranu. Wart podkreślenia jest fakt, iż wspomniane pozycje z terenu Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej gromadzone są przez BSB w językach oryginalnych i dostępne online przez amerykański system WorldCat.

Oferta mediów elektronicznych

Również na polu organizacji dostępu do informacji elektronicznej i digitalizacji BSB należy do wiodących centrów innowacji. Media elektroniczne, takie jak czasopisma, bazy danych czy e-booki, podobnie jak w innych bibliotekach, również w bibliotece bawarskiej – ze względu na ograniczenia prawne – nie są dostępne powszechnie. By zapewnić użytkownikom w miarę komfortowe użytkowanie licencjonowanych źródeł, biblioteka oferuje różnorodne formy dostępu do nich. Poza trybem prezencyjnym (terminale znajdujące się w pomieszczeniach biblioteki), korzystanie z zasobów umożliwiają dwa wzajemnie uzupełniające się systemy: narodowe licencje oraz model Pay-per-Use. Pierwsza z możliwości polega na bezpłatnym udostępnianiu wszystkim zainteresowanym użytkownikom podstawowych zasobów elektronicznych w ramach tzw. licencji narodowych[5]. Drugie z rozwiązań – model Pay-per-Use – to typowa forma czasowego i odpłatnego udostępniania wybranych źródeł elektronicznych, głównie dziedzinowych bibliografii i baz danych o zamkniętym zasięgu chronologicznym[6].

Wśród innych możliwości dostępu do informacji elektronicznej BSB wymienić należy jeszcze Elektroniczną Bibliotekę Czasopism (niem. EZB – Elektronische Zeitschriften-bibliothek), udostępniającą nieodpłatnie wszystkie czasopisma elektroniczne prenumerowane przez bibliotekę, oraz katalog OPAC pozwalający na poszukiwanie danych bibliograficznych i pełnych tekstów dokumentów znajdujących się zarówno w zbiorach BSB, jak i bibliotek kooperujących w ramach całej bawarskiej sieci bibliotecznej.

By móc skorzystać z oferty mediów elektronicznych BSB, konieczne jest posiadanie karty czytelnika. Z uwagi na ograniczenia prawne dostęp do niektórych źródeł możliwy jest jednak tylko dla zarejestrowanych czytelników (posiadających stały adres zameldowania na terenie lub w okolicach Monachium). Przy pierwszym logowaniu do systemu bibliotecznego BSB – podobnie jak w innych bibliotekach – należy przejść odpowiednią procedurę rejestracji. Podczas niej można samodzielnie sporządzić listę preferowanych przez siebie źródeł informacji, zarówno tych dostępnych bezpłatnie, jak i w systemie opłat okresowych.

Portale fachowe

Szczególną ofertę BSB stanowią portale i wirtualne biblioteki fachowe (niem. Fachportale/ Virtuelle Fachbibliotheken). W bibliotekarskim sensie łączą one w jedną całość zasoby relewantnej informacji dziedzinowej i umożliwiają dostęp do niej poprzez tradycyjny interfejs portalu internetowego.

Niemieckie fachowe biblioteki wirtualne (nazywane także portalami fachowymi czy z ang. *subject gateways*) powstają nieprzerwanie od 1997/1998 r. dzięki finansowemu wsparciu Niemieckiego Towarzystwa Naukowego (DFG). Głównym celem tej inicjatywy jest stworzenie ponadregionalnego systemu zapewniającego dostęp do literatury gromadzonej przez różne biblioteki naukowe na terenie Niemiec (tzw. Rozproszona Cyfrowa Biblioteka Naukowa, niem. Verteilte Digitale Forschungsbibliothek). W realizację tego przedsięwzięcia, od momentu jego uruchomienia, aktywnie zaangażowana jest także BSB, która tworzy dziedzinowe biblioteki wirtualne z zakresu tych dyscyplin, w których się specjalizuje i za które odpowiada przed DFG. Portale te powstają w ramach specjalnie uruchamianych długoletnich projektów, a realizowane są we współpracy z innymi instytucjami naukowo-kulturalnymi ze środków finansowych DFG lub Bawarskiego Ministerstwa Nauki, Badań Naukowych i Sztuki. Z najważniejszych inicjatyw BSB rozwijanych w tym zakresie wymienić należy:

- b2i – interdyscyplinarny portal poświęcony bibliotekoznawstwu, studiom o książce i informacji naukowej (http://www.b2i.de),
- BIOMEDLIT – wyszukiwarkę i serwis dedykowany naukom biomedycznym i medycznym (http://www.biomedlit.de),
- BLO – *Bibliotekę Bawarską Online* – portal edukacyjny dotyczący historii i kultury Bawarii (http://www.bayerische-landesbibliothek-online.de),
- Chronicon – serwis informacyjny prezentujący historię powszechną i europejską (http://www.chronicon.de),
- ViFaMusik – wirtualną bibliotekę muzyki i muzykologii (http://www.vifamusik.de),
- ViFaOst – interdyscyplinarny portal dla studiów z zakresu Europy Wschodniej (http://www.vifaost.de),
- Propylaeum – interdyscyplinarny portal poświęcony studiom starożytnym (http://www.propylaeum.de),
- ViFarom – interdyscyplinarny portal romańskiego kręgu kulturowego (http://www.vifarom.de).

Warto zauważyć, że każdy z wymienionych serwisów, poza dostępem do katalogu bibliotecznego BSB, umożliwia przeglądanie katalogów innych bibliotek niemieckich specjalizujących się w danej dyscyplinie naukowej oraz licznych bibliografii i dziedzinowych baz danych. Ponadto w strukturze większości portali odnaleźć można także najbardziej popularne w danej dyscyplinie czasopisma elektroniczne, katalogi zasobów naukowych o kontrolowanej jakości, pełne teksty dokumentów zdigitalizowanych (źródła i ich edycje, podręczniki, encyklopedie) oraz bogatą ofertę tzw. usług dodatkowych (kalendarz, katalogi wydawnictw naukowych, informacje o nowych publikacjach szkół wyższych, spisy wykładów, specjalistyczne bazy danych). Z punktu widzenia potencjalnego użytkownika do największych zalet ww. zasobów elektronicznych zaliczyć należy:

- wysoką jakość oferowanej informacji – pełna i relewantna informacja w zestandaryzowanej i systematycznej formie,
- możliwość wieloaspektowego wyszukiwania,
- ponadregionalny dostęp do literatury, tj. możliwość penetrowania zasobów innych bibliotek oraz zamawiania kopii bądź oryginałów materiałów z nich pochodzących,
- komfort pracy – łatwy, bezpłatny oraz nieograniczony przestrzennie i czasowo dostęp do wszystkich zasobów.

Bawarska Sieć Biblioteczna

BSB należy do Bawarskiej Sieci Bibliotecznej (niem. BibliotheksVerbund Bayern, dalej: BVB), a jednocześnie koordynuje działania sieci bibliotek publicznych. BVB, którą można określić jako sieć bibliotek naukowych, oparta jest na współpracy najważniejszych i największych bibliotek bawarskich. Poza BSB, obejmuje ona 11 bibliotek uniwersyteckich, 17 bibliotek zawodowych szkół wyższych, 10 bibliotek regionalnych oraz ponad 70 różnego typu bibliotek, z których część ma unikatowe kolekcje. Sieć ta otwarta jest na współpracę z kolejnymi bibliotekami uniwersyteckimi i publicznymi. W 2007 r. zawiązano partnerstwo strategiczne z podobną siecią z Berlina – Kooperativer Bibliotheksverbund Berlin-Branderbung.

Bawarska Sieć Biblioteczna została założona w latach 70. XX w. Współpraca bibliotek naukowych, która rozpoczęła się katalogowaniem korporatywnym, rozwinęła się we wspólną sieć katalogów komputerowych – jako naturalna konsekwencja rozwoju przetwarzania informacji. Od tego momentu centralnym elementem jest wspólna sieć biblioteczna i centralny katalog, zawierający rekordy pochodzące ze wszystkich bibliotek kooperujących w ramach sieci. Katalog ten – dostępny online (OPAC) – jest uak-

tualniany codziennie, zawiera dane bibliograficzne artykułów, jak również spisy treści itp. informacje.

Od 1993 r. lokalne sieci informatyczne poszczególnych bibliotek wpływają na rozwój sieci centralnej. Każda z bibliotek kooperujących posiada dostęp online do katalogu centralnego, ale jednocześnie rozwija strukturę własnego systemu bibliotecznego (poszczególne moduły i lokalne bazy danych). Bawarska Sieć Biblioteczna pracuje w systemie odpowiedzialności poszczególnych bibliotek, dzięki czemu cały system funkcjonuje prawidłowo. BSB jako koordynator całej sieci pełni funkcje centrum regionalnego dla wszystkich bibliotek współpracujących. Jednym z jego głównych zadań jest wspieranie centralnego sytemu katalogowania na terenie Bawarii i współdziałanie z katalogiem centralnym tworzonym w Bibliotece Narodowej we Frankfurcie nad Menem. Wymiernym efektem działalności BVB jest także międzynarodowy portal Gateway Bayern, udostępniający zasoby bibliotek bawarskich liczące łącznie ok. 17 mln tytułów wydawnictw zwartych, 20 tys. czasopism oraz 42 mln artykułów. Dzięki połączeniom z tak znanymi serwisami jak Google BookSearch czy WorldCat, portal Gateway Bayern stanowi kolejny doskonały punkt poszukiwań wartościowych informacji.

Sieć bibliotek publicznych landu Bawarii

Poza funkcją koordynatora Bawarskiej Sieci Bibliotecznej, BSB pełni także rolę Centrum Kompetencyjnego dla Bibliotek Publicznych (niem. Staatliche Landesfachstelle für das öffentliche Bibliothekswesen, dalej: Landesfachstelle)[7]. Ośrodek ten wraz z rządem landu Bawarii koordynuje politykę rozbudowy i rozwoju sieci bibliotek publicznych. O ile pomoc państwowa przybiera formę dotacji finansowych przyznawanych na realizację poszczególnych projektów bibliotecznych, to wsparcie merytoryczne BSB dokonuje się przez publikację wydawnictw fachowych i konsultacje online.

Ze względu na ścisłą współpracę z profesjonalnymi stowarzyszeniami i instytucjami z sektora kultury i edukacji, informacja na temat zadań i usług świadczonych przez sieć bibliotek publicznych jest szeroko popularyzowana w środowisku lokalnym i regionalnym. Celowi temu służy także wspólna realizacja różnorodnych inicjatyw i projektów. Dodatkowo Centrum Kompetencyjne pełni funkcję doradcy w sprawach bibliotek szkolnych w Bawarii. Do szczegółowych zadań Landesfachstelle należy wspieranie bibliotek w kwestiach dotyczących:

- powstawania, budowy i rozbudowy bibliotek publicznych i szkolnych,
- organizacji, administracji i zarządzania bibliotekami,
- implementacji systemów i sieci bibliotecznych oraz dostępu do systemów informacji elektronicznej,
- budowania kolekcji, profilowania zasobów i ich utrzymywania,
- integracji i prezentacji nowych mediów,
- ułatwiania współpracy bibliotek z instytucjami z sektora kultury i edukacji,
- wspierania czytelnictwa i kształcenia umiejętności informacyjnych,
- kreowania pozytywnego wizerunku bibliotek.

Wspomniane cele osiągane są poprzez przydzielanie środków na projekty mające na celu rozwój bibliotek publicznych oraz gromadzenie i opracowywanie specjalistycznych informacji na temat wszelkich zagadnień związanych z bibliotekarstwem publicznym. Efektem tej działalności są roczne raporty (publikowane w formie elektronicznej i tradycyjnej) przybliżające problematykę bibliotekarstwa bawarskiego.

Na koniec warto podkreślić, że Centrum Kompetencyjne dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą organizując szkolenia wolontariuszy i profesjonalne seminaria bibliotekarskie oraz współpracując z ośrodkami kształcenia bibliotekarzy w Bawarii.

Formy subsydiowania BSB a jej ranga

Mimo że biblioteka bawarska należy do najbardziej uniwersalnych i najbogatszych bibliotek europejskich, a jej zasoby z roku na rok rosną, podobnie jak inne książnice na świecie boryka się z trudnościami finansowymi. Ogromna liczba tomów, rękopisów i inkunabułów, które niszczeją na skutek naturalnych procesów starzenia, zakwaszenia, zainfekowania, czy wreszcie intensywnego wykorzystywania przez czytelników wymagają niekiedy natychmiastowej restauracji i renowacji, a co za tym idzie znacznych nakładów finansowych. Także rozbudowa współczesnych kolekcji oraz realizacja wielu projektów pociąga za sobą konieczność posiadania odpowiednich funduszy. Niestety, środki pieniężne przyznawane BSB przez władze państwowe na prowadzenie rozległej działalności są niewystarczające.

Z pomocą w codziennym egzystowaniu biblioteki przychodzą donatorzy. Istniejące przy BSB swoiste koło przyjaciół książnicy wspiera ją finansowo w takich działaniach, jak zabezpieczanie zbiorów, pozyskiwanie pozycji szczególnie cennych, włączanie w działania środowisk lokalnych i nawiązywanie współpracy międzynarodowej. Donatorem biblioteki bawarskiej może zostać każda osoba prywatna lub instytucja. Chcąc przystąpić do wspomnianej grupy wsparcia należy jednak zobowiązać się do przekazania na rzecz BSB kwoty w wysokości minimum 50 euro rocznie, a w przypadku instytucji – 250 euro. Otrzymując status stałego fundatora należy także zadeklarować gotowość ponoszenia opłat przez kolejne lata (minimum 3). Oczywiście bibliotekę można dotować także indywidualnie, tj. formalnie nie należąc do żadnego stowarzyszenia. Doskonałą formą pomocy może być wreszcie tzw. adopcja książki (niem. Buchpatenschaft), polegająca na sponsorowaniu kosztów zabiegów renowacji wybranego przez siebie dzieła.

Warto wspomnieć, że w zamian za udzielenie pomocy finansowej bibliotece, donatorom przysługuje szereg uprawnień, jak bezpłatne karty wstępu na koncerty, wykłady i wystawy przygotowywane i odbywające się w bibliotece, zaproszenia do uczestnictwa w szkoleniach i wycieczkach kursowych organizowanych zarówno do samej BSB, jak i do innych bibliotek niemieckich. Ta swoista forma współpracy biblioteki – choć z wybranymi przedstawicielami środowiska – pozwala jej na kształtowanie pozytywnego wizerunku w społeczności lokalnej.

Wydaje się, że w świecie stale rosnącej konkurencji, w którym biblioteki muszą walczyć o należne im miejsce, bibliotece bawarskiej udało się zaakcentować swoją rolę jako ośrodka wiedzy właśnie w tych miejscach, gdzie wiedza ta jest potrzebna i wykorzystywana. Dowodem na uznanie wysokiej rangi BSB jako ośrodka relewantnej informacji są choćby jej roczne statystyki: 54 tys. aktywnych czytelników, 1,7 mln wypożyczeń, 5,3 mln logowań do katalogu online, 1,2 mln korzystających z czytelń.

Małgorzata Kowalska
Wanda A. Ciszewska
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

PRZYPISY:

* Artykuł powstał podczas pobytu stypendialnego autorek w Bawarskiej Bibliotece Państwowej w Monachium we wrześniu 2009 r. Szczegółowe informacje historyczne oraz dane przytoczone w niniejszym tekście pochodzą ze strony domowej biblioteki, dostępnej pod adresem http://www.bsb-muenchen.de [dostęp 20 września 2009].

[1] Jedna z najstarszych dynastii niemieckich, której przedstawiciele panowali w Bawarii, Palatynacie Reńskim oraz przejściowo w Brandenburgii.

[2] Ze względu na federacyjny charakter kraju, w Niemczech trudno mówić o istnieniu centralnej biblioteki narodowej. Powołana w 1912 r. Biblioteka Narodowa gromadzi jedynie publikacje ukazujące się w krajach niemieckiego obszaru językowego. Na mocy ustawy o egzemplarzu obowiązkowym wydawcy zobligowani są do przekazywania jej jednego egzemplarza każdego opublikowanego w Niemczech dzieła. Od 1949 r. gromadzeniem literatury zagranicznej z konkretnych dyscyplin naukowych (w liczbie 110, niem. Sammelschwerpunkte) oraz ściśle określonych obszarów geograficznych zajmują się wyznaczone do tego biblioteki regionalne (tzw. plan ponadregionalnego gromadzenia literatury, niem. Sondersammelgebietsplan). Zbiory wszystkich uczestniczących w tej formie współpracy ośrodków tworzą swoistą rozproszoną bibliotekę narodową, dzięki której każde naukowo wartościowe dzieło wydane za granicą dostępne jest w Niemczech przynajmniej w jednym egzemplarzu.

[3] Heinrich Hoffmann (1885-1957) – oficjalny fotograf Adolfa Hitlera. Efektem jego stałej obecności w otoczeniu Führera było ok. 2,23 mln zdjęć, które publikowane były jako pocztówki, plakaty, znaczki pocztowe oraz ilustracje książek i albumów.

[4] Felicitas Timpe (1923-2006) – artysta-fotograf portretująca przede wszystkim znanych muzyków, pisarzy i artystów.

[5] Z terminem *licencji narodowych* utożsamiać należy centralny zakup odpłatnych źródeł informacji elektronicznej dla potrzeb obywateli danego kraju. W Niemczech finansowaniem tego procesu zajmuje się wspomniane już Niemieckie Towarzystwo Naukowe, które jesienią 2004 r. po raz pierwszy przeznaczyło środki na ten cel. Z dotacji w wysokości 5,6 mln euro nabyto wówczas 18 baz danych oraz zamkniętych kolekcji tekstów z zakresu nauk humanistyczno-społecznych. Organizacją zakupu źródeł zajęły się Bawarska Biblioteka Państwowa w Monachium (Bayerische Staatsbibliothek München), Państwowa i Uniwersytecka Biblioteka Dolnej Saksonii w Getyndze (Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen), Biblioteka Państwowa w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin) oraz Biblioteka Uniwersytecka im. Johanna Christiana Senckenberga we Frankfurcie nad Menem (Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg Frankfurt/Main). Początkowo dostęp do pozyskanych w pierwszej fazie finansowania zasobów umożliwiono jedynie niemieckim bibliotekom naukowym oraz bibliotekom szkół wyższych. W 2005 r. możliwość nieodpłatnego użytkowania źródeł elektronicznych stworzono także indywidualnym użytkownikom (login i hasło). Od czerwca 2006 r. realizowana jest druga faza organizacji dostępu do zasobów elektronicznych w ramach licencji narodowych. Tym razem na zakup źródeł przewidziano łącznie 25,1 mln euro. Ze środków tych pozyskane zostały przede wszystkim pełnotekstowe wydania wielu książek (e-booki) oraz światowa baza zawartości czasopism z nauk humanistycznych i społecznych – Periodical Contents Index. W drugiej fazie finansowania większą uwagę poświęcono także naukom przyrodniczym, stwarzając dostęp do archiwów czasopism wydawnictw Springer (1860-2000) i Elsevier (1934-1994). Łącznie przy pomocy systemu narodowych licencji użytkownikom zaoferowano 48 baz danych. Od 10 maja 2007 r. umożliwiono ich bezpłatne użytkowanie także osobom prywatnym. Ze względu na korzyści wynikające z tej formy finansowania zakupu źródeł elektronicznych, w latach najbliższych planuje się kontynuację tego projektu.

[6] Pełna oferta zasobów elektronicznych, dostępnych zarówno w ramach systemu narodowych licencji, jak i systemu opłat czasowych prezentowana jest na stronach internetowych BSB na specjalnej platformie bazodanowej *Infosystem* (niem. *DBIS – Das Datenbank-Infosystem;* http://www.bsb-muenchen.de→Literatursuche→ Alle Fachgebiete→ Datenbank-Infosystem).

[7] Landesfachstelle składa się z czterech oddziałów, nadzorujących realizację wytyczonej polityki w podległych im regionach Bawarii. Są to: BSB (koordynator systemu) – odpowiedzialna za Górną Bawarię i Szwabię, Oddział w Norymberdze – decydujący na terenach Środkowej i Górnej Frankonii, Oddział w Regensburgu – sprawujący pieczę nad Dolną Bawarią i Górnym Palatynatem oraz Oddział w Würzburgu – odpowiadający za Dolną Frankonię.

Jubileusz 40-lecia Biblioteki Uczelnianej Akademii Pomorskiej w Słupsku

Historia Bibliotcki Uczelnianej Akademii Pomorskiej w Słupsku pozostaje w ścisłym związku z losami słupskiej wyższej szkoły państwowej, kształcącej przez wiele lat nauczycieli, a obecnie głównie na kierunkach i specjalnościach nienauczycielskich, takich jak np. pielęgniarstwo, bezpieczeństwo narodowe czy kulturoznawstwo.

16 czerwca 1969 r. utworzono w Słupsku Wyższą Szkołę Nauczycielską (o trzyletnim cyklu kształcenia) wraz z Biblioteką Główną jako jednostką ogólnouczelnianą, która mieściła się najpierw na Wydziale Humanistycznym, a w 1971 r. otrzymała samodzielny budynek przewidziany na około 96 tys. zbiorów z czytelnią na 140 miejsc w rozbudowującym się kampusie przy ul. Arciszewskiego 22 c. Zbiory pochodziły głównie z likwidowanych dwuletnich Studiów Nauczycielskich z Koszalina, Kołobrzegu i Słupska.

W 1974 r. WSN przekształcono w Wyższą Szkołę Pedagogiczną kształcącą nauczycieli na pięcioletnich studiach magisterskich. Prócz Biblioteki Głównej powołano biblioteki zakładowe, których podręczne zbiory dla potrzeb dydaktyki pozostawały pod opieką kierowników poszczególnych zakładów. Dopiero w latach 90. utworzono 4 biblioteki instytutowe z fachową obsadą bibliotekarską w instytutach: Geografii, Neofilologii, Historii i Muzyki, a Biblioteka Główna uzyskała w 1994 r. nowy budynek, bardzo potrzebny ze względu na powiększające się szybko zbiory, tj. nowości pochodzące z zakupów, a także z darów, wymiany czy też jako depozyt (Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Słupsku).

W 2000 r. WSP została przekształcona w Pomorską Akademię Pedagogiczną, na której w coraz szerszym zakresie kształcono studentów na zupełnie nowych kierunkach nienauczycielskich i dla potrzeb których odpowiednio profilowano zbiory Biblioteki Głównej, będącej w świetle nowych przepisów, najważniejszym ogniwem powołanej sieci biblioteczno-informacyjnej uczelni.

W 2006 r. PAP została przekształcona w Akademię Pomorską, gdzie obecnie przeważa kształcenie na kierunkach nienauczycielskich. Jednocześnie uwzględniając Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. powołano Bibliotekę Uczelnianą, w skład której wchodzi obecnie Biblioteka Główna oraz biblioteki specjalistyczne (poprzednio instytutowe), której zadaniem jest obsługa środowiska akademickiego zgodnie z jego potrzebami, głównie w zakresie zaopatrzenia w materiały do kształcenia studentów i badań naukowych.

W 2009 r. Biblioteka Uczelniana posiada około 450 tys. jednostek inwentarzowych zbiorów własnych, w tym ok. 300 tys. wydawnictw zwartych (książek), 50 tys. zbiorów specjalnych (w tym nut), 60 tys. jednostek czasopism tradycyjnych – a zarazem 3234 tytuły – w tym 716 w prenumeracie bieżącej. Prawie od początku istnienia Biblioteka Uczelniana nie tylko udostępniała zbiory własne, ale także poprzez Wypożyczalnię Międzybiblioteczną sprowadzała potrzebne książki i artykuły z innych bibliotek. W 2004 r. poszerzyliśmy ofertę dostępu do innych zasobów bibliotecznych poprzez podpisanie porozumienia i wejście do Zespołu Bibliotek Naukowych Województwa Pomorskiego, co pozwala naszym użytkownikom korzystać ze zbiorów bibliotek Trójmiasta (i odwrotnie). Od 2000 r. biblioteka, przystępując do konsorcjów, umożliwia dostęp do kilkudziesięciu tysięcy czasopism elektronicznych w zagranicznych bazach danych (EBSCO, ELSEVIER). Abonujemy bibliograficzne bazy BN, a od 2003 r. współtworzymy System Informacyjny Nauk Wodnych i Rybołówstwa koordynowany przez Morski Instytut Rybacki w Gdyni, tworzymy elektroniczną bazę publikacji pracowników Akademii Pomorskiej w Słupsku (Promax).

Dysponujemy komputerowym katalogiem dostępnym poprzez Internet (program PROLIB), zawierającym już większość zasobów naszej biblioteki. W 2008 r. zamknięto katalog kartkowy oraz uruchomiono komputerowe wypożyczanie książek. Zwiększa się liczba komputerów z dostępem do Internetu w Oddziale Informacji Naukowej, Czytelni i Pracowni Informatycznej oraz stanowisk do podłączenia własnego sprzętu.

Potrzeby środowiska akademickiego oraz zastosowanie nowych technologii informatycznych wpłynęło na zmianę funkcji Biblioteki Uczelnianej, która nie tylko udostępnia swoje zbiory, ale organizuje dostęp do innych zasobów informacji naukowej.

Biblioteka Uczelniana jest ośrodkiem kształcenia studentów w zakresie przysposobienia bibliotecznego i podstaw informacji naukowej, prowadzi praktyki studentów bibliotekoznawstwa z innych uczelni oraz kształci kadry dla bibliotek na kursach i studiach podyplomowych. Ponadto prowadzi badania naukowe w zakresie bibliologii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz szeroko pojętej humanistyki. Łączna liczba publikacji naukowych, popularnonaukowych i poradnikowych bibliotekarzy Biblioteki Uczelnianej (przeważnie dyplomowanych) to 10 pozycji wydawnictw zwartych oraz przeszło 140 artykułów, wiele referatów wygłoszonych na konferencjach oraz wywiadów. Z prac naukowych należy wymienić także autorskie programy kształcenia tworzone przez bibliotekarzy prowadzących zajęcia dydaktyczne kształcące kadry dla bibliotek czy studentów w zakresie podstaw informacji naukowej, a także przysposobienia bibliotecznego, prowadzenie prac dyplomowych i recenzowanie prac z zakresu bibliologii, bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, literaturoznawstwa i innych.

W Bibliotece Uczelnianej pracuje obecnie ponad 30 osób, przeważnie po studiach wyższych (kierun-

kowych lub podyplomowych w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej), w tym 3 bibliotekarzy dyplomowanych – jeden ze stopniem doktora. Większość należy do SBP, a reprezentanci koła bibliotekarzy naukowych pracują w Zarządzie Okręgu Pomorskiego.

W 2007 r. Biblioteka Główna AP w Słupsku otrzymała medal „W dowód uznania" za zasługi dla bibliotekarstwa i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Biblioteką Uczelnianą przez minione 40 lat zarządzało 3 dyrektorów, bardzo zasłużonych dla środowiska naukowego i bibliotekarskiego. Pierwszym dyrektorem w l. 1969-1971 został dr Andrzej Ewert, późniejszy Rektor WSP w l. 1990-1993. Drugim dyrektorem w l. 1972-2002 była dr Marianna Borawska, starszy kustosz dyplomowany, specjalizująca się w literaturze dla dzieci i młodzieży oraz czytelnictwie. Od 2002 r. do dziś Biblioteką Uczelnianą kieruje mgr Elżbieta Różalska, z wykształcenia historyk i specjalista w zakresie informacji naukowej, wieloletni kierownik OIN, nauczyciel akademicki.

Maria Stolnicka
Z-ca dyrektora Biblioteki Uczelnianej
Akademii Pomorskiej w Słupsku

Nasi korespondeci informują

Festyn Biblioteczny w Oleśnicy

9 maja 2009 r. na oleśnickiej starówce odbył się pierwszy w historii Oleśnicy festyn biblioteczny. Zabawa odbywała się pod hasłem tegorocznego tygodnia bibliotek – BIBLIOTEKA TO PLUS. Festyn otworzyli dyrektor PiMBP Anna Zasada oraz wiceburmistrz Oleśnicy Piotr Pawłowski. Nad sprawnym i sympatycznym przebiegiem festynu czuwali sami bibliotekarze. Można ich było łatwo rozpoznać – wszyscy byli ubrani w białe t-shirty z adresem www.bibliolesnica.pl z jednej i hasłem BIBLIOTEKA TO PLUS z drugiej strony.

Od 10 do 18 maja na rynku zorganizowano kiermasz książki bibliotecznej,który cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. Literaturę popularnonaukową oraz beletrystykę sprzedawano od wspomnianej złotówki wzwyż. W sprzedaży były też wydawnictwa biblioteki i parafii św. Jana. Zapominalscy już drugi raz w tym roku mieli swój dzień przebaczenia. Można było zwrócić książki i otrzymać anulowanie kary. Stanowiska miały wydawnictwa: Wydawnictwo Literackie, Dwie Siostry i Egmont oraz oleśniccy autorzy – Maja Kotarska i Jerzy Woldański, którzy podpisywali swoje książki. Najmłodsi mieszkańcy naszego miasta uczestniczyli w loterii fantowej, w której losy były bezpłatne (lub za dobrowolone datki), zjeżdżali z dmuchanego zamku, ciągnęli rodziców i dziadków na gofry, watę i kiełbaski. A na całym ratuszowym placu królowały pomarańczowe biblioteczne baloniki... W pewnym momencie nawet na niebie pojawił się napis BIBLIOTEKA TO PLUS – Janusz Godyń, oleśnicki paralotniarz reklamował w ten sposób działalność oleśnickiej książnicy. Na scenie ustawionej z boku ratusza prezentowały się zespoły i kabarety. Prawdziwym rekordzistą okazała się grupa „Reszta jest Milczeniem" z Bierutowa, która grała ponad 3 godziny! Iza Szczepańska, Łukasz Zmarzły, Grzegorz Zmarzły, Tomasz Zaręba, Jakub Skupiński, Patrycja Kawka, Natalia Hutnik działają przy Powiatowym Centrum Edukacji i Kultury i mimo że zespół istnieje

Fotografie: Beata Szukalska

dopiero 2 miesiące, to już wygrał Przegląd Piosenki Poetyckiej w Miliczu oraz Festiwal Piosenki Literackiej w Świdnicy. Oleśniczanie obejrzeli też występy zespołu wokalnego „Optima" Forma z Bierutowa (Iza Szczepańska, Łukasz Zmarzły i Dawid Starczan), koła wokalnego z MOKiS-u (Natalia Szczoczarz, Klara Meleń, Adrianna Samiec, Ewa Chisińska i Grzegorz Batóg) prowadzonego przez Ewelinę Samiec oraz kolejnych dwóch formacji z PCEiK-u – kabaretu „Pod Schodami" i grupy teatralno-wokalno-kabaretowej, która ogłosiła otwarty konkurs na swoją nazwę. Dzieci stojące przy scenie wykrzykiwały propozycje i opowiedziały się za "Bajkomanią".

Organizatorzy przedsięwzięcia osiągnęli swój cel – pokazali swoją instytucję jako placówkę otwartą, przyjazną, z niezwykle atrakcyjną ofertą czytelniczą, kulturalną, edukacyjną i rozrywkową, a przeniesienie imprezy poza mury biblioteki w przestrzeń miejską, pozwoliło pokazać im taki stan rzeczy i dotrzeć do mieszkańców, którym na co dzień nie po drodze do biblioteki.

Anna Zielińska-Rybak

Biblioteka w Milejewie – gdy ma się 30 m²

Gmina Milejewo jest gminą wiejską powiatu elbląskiego. Rozciąga się ona w odległości kilkunastu kilometrów od Elbląga i zajmuje centralną część Wzniesienia Elbląskiego.

Gmina Milejewo obejmuje następujące miejscowości: Milejewo, Kamiennik Wielki, Pomorską Wieś, Ogrodniki, Jagodnik, Piastowo, Zalesie, Majewo, Hutę Żuławską, Zajączkowo, Rychnowy, Wilkowo oraz Stoboje.

Więcej informacji dotyczących Gminy Milejewo znaleźć można na Biuletynie Informacji Lokalnej (http://www.milejewo.bil-wm.pl) prowadzonym przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Milejewie.

Biblioteka w Milejewie istnieje od 1948 r. i w zeszłym roku obchodziła swoje 60-lecie, a jej Filia w Pomorskiej Wsi istnieje od roku 1951.

Od stycznia 2008 r. biblioteka prowadzi własny wortal internetowy (http://www.biblioteka.milejewo.eu), ogólnogminne forum dyskusyjne (http://www.forum.milejewo.eu) oraz gminną galerię (http://picasaweb.google.com/biblioteka.milejewo/). W 2009 r. planujemy uruchomić internetowy portal gminny (www.milejewo.eu).

Wraz z przybyciem nowego dyrektora biblioteki, nie zważając na problemy lokalowe (biblioteka ma około 30m², znajduje się w budynku gimnazjum i nie posiada profesjonalnego zaplecza), rozpoczęto wdrażanie planu rewitalizacji biblioteki, która praktycznie nie odbiegała wyglądem od komunistycznych bibliotek z lat 50.

Nawiązaliśmy współpracę zarówno z lokalnymi firmami (KAM, Metalmor), jak i z firmami elbląskimi (K&M, AKAS), a także z firmami internetowymi (www.yerbamarket.com).

Współpraca ta zaowocowała m.in. nieodpłatnym pozyskaniem dla biblioteki biurek komputerowych, krzeseł, drobnego sprzętu komputerowego, książek oraz yerby, którą częstujemy naszych gości.

Udało nam się również nieodpłatnie uzyskać i udostępniać w bibliotece prenumeratę ciekawych czasopism, m.in.: „Piłka Nożna", „Piłka Nożna Plus", „Linux Magazine", „Linux Plus", „Sztuki Walki", „Przegląd Techniczny", „Fokus", „Focus Ekstra", „Focus Historia", „Debata", „National Geographic", „Niedziela". Dodatkowo czynimy starania o pozyskanie większej ilości tytułów prasowych.

Od stycznia 2008 r. w bibliotece działa również Dyskusyjny Klub Książki, a w planach mamy otwarcie Dyskusyjnego Klubu Filmowego oraz Biblijnego Klubu Dyskusyjnego.

Biblioteka prowadzi akcję „Książka na telefon", dzięki której czytelnicy mający problem z dotarciem do biblioteki, np. ze względu na stan zdrowia, mogą swobodnie korzystać z naszego księgozbioru, a wypożyczone przez nich książki trafią prosto do ich domów.

Prowadzimy też akcję „Rozdajemy Linuksa". Akcja polega na bezpłatnym przekazywaniu płyt z różnorodnymi dystrybucjami Linuksa (darmowy komputerowy system operacyjny będący alternatywą dla windowsa) osobom, które mają problem z ich zdobyciem, np. z powodu braku szybkiego łącza internetowego. Dodatkowo oferujemy nieodpłatną pomoc przy instalacji i konfiguracji przekazywanego Linuksa.

W naszej bibliotece dostępna jest również szeroka gama tzw. zbiorów specjalnych, od kursów językowych, po książki czytane.

Dodatkowo oferujemy nieodpłatne usługi, takie jak:

- drukowanie
- skanowanie
- bindowanie
- nagrywanie płyt CD/DVD.

W przyszłości chcemy również wprowadzić nieodpłatną usługę kserowania. Dzięki naszym darczyńcom jesteśmy w stanie ww. usługi pełnić całkowicie nieodpłatnie.

Nieodpłatnie udzielamy wszelkiej pomocy przy pisaniu pism urzędowych, CV i listów motywacyjnych.

Biblioteka jest regularnie i w miarę naszych możliwości finansowych oraz PiaR-owskich modernizowana, dzięki czemu staje się coraz to bardziej przyjazna dla swoich użytkowników.

W planach obok dalszej modernizacji biblioteki mamy:

- przeprowadzenie konkursu z nagrodami na ekslibris biblioteki,
- nadanie patronatu bibliotece,
- wzięcie udziału w programie Biblioteka+,
- wzięcie udziału w Programie Rozwoju Bibliotek,
- coroczne wręczanie nagród dla najaktywniejszych czytelników,
- wręczanie nagrody czytelników dla najlepszej książki roku znajdującej się w naszym księgozbiorze,
- aktywowanie Koła Przyjaciół Biblioteki,
- rozpoczęcie współpracy z innymi bibliotekami w Polsce, jak i za granicą,
- utworzenie kącika z grami planszowymi.

W ramach Koła Przyjaciół Biblioteki planujemy liczne wyjazdy edukacyjno-turystyczne oraz lokalną, terenową działalność kulturotwórczą.

Biblioteka co roku rejestruje ponad 200 czytelników. Posiadamy bogaty i nowoczesny księgozbiór, do korzystania z którego gorąco zachęcamy.

W tym roku rozpoczęliśmy komputeryzację usług bibliotecznych, a co za tym idzie – wprowadzamy darmowy system biblioteczny OpenBiblio. Zakończenie prac planowane jest na pierwszy kwartał 2010 r.

W 2009 r. planujemy wydać minimum 2 numery naszej „Gazetki Bibliotecznej".

Od 2009 r. prowadzimy Kronikę Biblioteki, a od 2007 r. Kronikę Gminy Milejewo.

Jesteśmy inicjatorem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Bibliotek Jednoosobowych: http://groups.google.pl/group/stowarzyszenie-bibliotekarzy-bibliotek-jednoosobowych.

Chętnych do wsparcia biblioteki (wolontariat, artykuły biurowe, środki czystości, książki, meble, multimedia, sprzęt komputerowy, etc.) zapraszamy na naszą podstronę: http://www.biblioteka.milejewo.eu/index.php/category/informacje-dla-potencjalnych-sponsorow/.

Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy do naszej biblioteki i na nasze strony internetowe.

Kamil Pawelak
dyrektor GBP Milejewo

II Sportowy Turniej Bibliotekarzy w Katowicach

Czy bibliotekarz używa kręgli do podpierania książek, czy trafia w nie kulą?

12 września br. po raz drugi, dzięki staraniom Biblioteki Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, odbył się na Śląsku „Sportowy Turniej Bibliotekarzy". Okazało się, że bibliotekarze trafiali celnie kulą w kręgle, rozegrali zacięty mecz siatkówki, zmagali się w konkurencji badmintona czy konkurowali „na wesoło" na minitorze przeszkód. Oprócz dyscyplin, w których można było zdobyć puchar, bibliotekarze mieli do dyspozycji boisko do squasha, mogli odkryć talent wokalny dzięki... karaoke oraz prowadzić ożywione rozmowy kuluarowe przy znakomitym cateringu.

Zwycięzcą zgarniającym pierwsze miejsca w prawie wszystkich dyscyplinach została drużyna Biblioteki Śląskiej (zespołowo I miejsce w siatkówce, kręglach oraz indywidualnie w badmintonie i kręglach). Siedemnastoosobowa ekipa z Biblioteki Śląskiej dała z siebie wszystko, a gratulacjom i życzeniom po zwycięskim zakończeniu każdej z rozgrywek nie było końca.

Puchar karaoke zdobyła Biblioteka Muzyczna w Katowicach, a bibliotekarze z Wyższej Szkoły Humanistycznej w Sosnowcu zdobyli pięć trofeów we wszystkich dyscyplinach. Wszystkim uczestnikom dopisywały humory oraz sportowy duch zdrowej rywalizacji, dzięki czemu pokonani i zwycięzcy opuszczali halę AWF z nadzieją na przyszłoroczny turniej. Tego typu rozgrywki, to nie tylko sportowa rywalizacja, ale także znakomita okazja do lepszego poznania się środowiska bibliotekarskiego na Śląsku.

Podziękowania należą się przede wszystkim Bibliotece katowickiego AWF za pomysł oraz jego świetną realizację, a wszystkim bibliotekarzom-sportowcom wypada serdecznie pogratulować nie tylko wybornej formy, ale i znakomitego poczucia humoru.

Ćwiczmy więc formę przed III Turniejem!!!

W Turnieju wzięło udział kilkudziesięciu bibliotekarzy z kilkunastu śląskich bibliotek. Szczegółowe informacje są dostępne na stronie www.bs.katowice.pl.

Agnieszka Kosmala
Biblioteka Śląska

Przegląd publikacji

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Gaca-Dąbrowska Zofia. Bibliotekarstwo II Rzeczypospolitej: zarys problemów organizacyjnych i badawczych / Zofia Gaca-Dąbrowska; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007 – 199, [1] s. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka; 93).

Jest to drugie wydanie pracy ogłoszonej w 1983 r., stanowiącej syntezę problemów organizacyjnych, zawodowych i badawczych polskiego bibliotekarstwa w okresie międzywojnia.

Autorka w tej obszernej publikacji wyłoniła główne kierunki rozwoju bibliotekarstwa, wskazała na charakterystyczne zmiany, zobrazowała narastające tendencje, pojawiające się w tamtych czasach różne nowe koncepcje oraz inspirujące przedsięwzięcia, które zapoczątkowały okres współczesnego nam bibliotekarstwa. Za główny materiał badawczy uznała dorobek piśmienniczy bibliotekarzy dwudziestolecia oraz ich postulaty i dążenia, które znalazły swój wyraz w pracach Związku Bibliotekarzy Polskich. Sięgnęła też do materiałów ze zjazdów, konferencji i życia organizacyjnego bibliotekarzy tego okresu.

Zebrane materiały zostały zgrupowane w pięciu rozdziałach. Pierwszy, w ogólnym zarysie przedstawia warunki rozwoju i stan polskiego bibliotekarstwa przed 1918 r. Następny rozdział systematyzuje i omawia istniejące w II Rzeczypospolitej kategorie bibliotek. Kolejne trzy fragmenty pracy dotyczą zagadnień polityki bibliotecznej, procesów bibliotecznych oraz zawodu bibliotekarza. Ostatni jest podsumowaniem nowych obszarów nauki o bibliotece, które wyłoniły się w okresie międzywojennym z działań praktycznych (bibliotekarstwa) oraz z teoretycznej nad nimi refleksji (bibliotekoznawstwa).

Całość uzupełniają: bogata bibliografia, tabele statystyczne oraz indeks osób.

Internet w bibliotece dla dzieci i młodzieży: od teorii do praktyki: poradnik: praca zbiorowa / pod red. Grażyny Lewandowicz-Nosal; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2009. – 164 s. – (Biblioteczka „Poradnika Bibliotekarza"; 12).

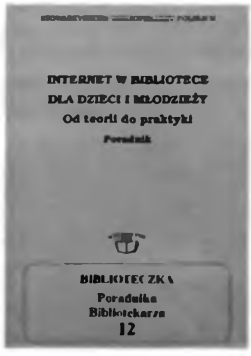

Kolejny tom z serii poradników SBP dotyczy wykorzystania Internetu w codziennej pracy z dziećmi i młodzieżą. Autorami poszczególnych artykułów są zarówno specjaliści, jak i bibliotekarze prowadzący oddziały dla dzieci i młodzieży.

W książce znajdziemy podstawowe i praktyczne informacje o sieci internetowej, różnych formach jej wykorzystania na przykładzie pracy Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach, narzędziach i możliwościach zastosowania w bibliotekach Web 2.0. W artykułach są przedstawione doświadczenia bibliotekarzy, którzy realizują internetowe konkursy czytelnicze, m.in. z Miejskiej Biblioteki Publicznej we Włodawie, przygotowują różnorodne projekty animujące czytelnictwo dzieci, wykorzystują gry komputerowe w bibliotekach szkolnych i centrach multimedialnych. W publikacji odnajdziemy również opis internetowego warsztatu informacyjnego bibliotekarza oraz omówienie audialnych i audiowizualnych dokumentów online i możliwości ich wykorzystania, tworzenia i udostępniania w praktyce w bibliotekach dla dzieci i młodzieży.

Treści zawarte w niniejszej książce są cenne dla wszystkich bibliotekarzy zarówno z bibliotek publicznych, jak i szkolnych.

Nowe technologie w bibliotekach publicznych / pod red. Elżbiety Górskiej. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2009 – 252 s.: il. – (Propozycje i Materiały; 77).

Publikacja zawiera materiały z VIII ogólnopolskiej konferencji poświęconej automatyzacji bibliotek publicznych, która odbyła się w Warszawie w dniach 26-28 listopada 2008 r. Jej uczestnikami byli dyrektorzy i specjaliści z wojewódzkich, powiatowych i miejskich bibliotek publicznych, odpowiedzialni za komputeryzację w swoich instytucjach.

Teksty referatów zostały posegregowane, według tematu, na pięć części i przedstawiają ocenę stanu obecnego i projektów modernizacji i rozwoju bibliotek, opis technologii informacyjnych i oprogramowania dostępnego dla bibliotek (serwisy społecznościowe i inicjatywy sieciowe, Open Access, Biblioteka 2.0, Open Source w polskich realiach, oprogramowanie MAK), analizę współpracy bibliotek i współdziałania systemów bibliotecznych (miejsce bibliotek publicznych w Narodowym Uniwersalnym Katalogu Centralnym NUKAT, bibliografie regionalne w sieci internetowej, projekt Zachodniopomorskiego Systemu Informacji Region@lnej i N@ukowej, Mazowiecki System Informacji Bibliotecznej, Rozproszony System Gromadzenia i Dystrybucji Informacji oraz Wiedzy, pracę online bibliotek miejsko-gminnych i gminnych powiatu sieradzkiego, współdziałanie systemów bibliotecznych MAK i ALEPH w zakresie opracowania zbiorów), szczegółowe informacje o bibliotekach cyfrowych (zagadnienia prawne, tworzenie tych bibliotek, organizacja i logistyka digitalizacji, narodowe repozytorium dokumentów elektronicznych) oraz wystąpienia sponsorów.

Do książki dołączona jest płyta CD, która zawiera prezentacje pokazywane na konferencji.

Marzena Przybysz

SYGNAŁY O NOWYCH PUBLIKACJACH

Biblioteki w procesie dydaktycznym i badaniach naukowych: III Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 25-27 czerwca 2008 r.: materiały konferencyjne. – Łódź: Biblioteka Politechniki Łódzkiej, 2008. – 468, [1] s.: il. kolor.

Publikacja zawiera referaty z konferencji poświęconej umiejscowieniu i roli krajowych bibliotek naukowych, w szczególności bibliotek akademickich, w realizowanych badaniach naukowych i dydaktyce.

Bogata tematyka została zaprezentowana w siedmiu sesjach i obejmuje między innymi: postrzeganie bibliotek naukowych przez władze uczelni w Polsce, problemy współpracy bibliotek ze środowiskiem naukowym (w tym z wydziałami, pracownikami i studentami uczelni), marketing i promocję usług bibliotecznych w środowisku naukowo-dydaktycznym, zakres tych usług świadczonych dla uczelni i środowiska, sposoby oceny efektywności i jakości działań biblioteczno-informacyjnych, działalność bibliotek wspierającą naukę i dydaktykę, ocenę parametryczną jednostek i pracowników naukowo-dydaktycznych w bibliotekach, udział bibliotek w systemach antyplagiatowych, budowanie bibliotek cyfrowych i repozytoriów instytucjonalnych oraz nowe metody i narzędzia dostarczania informacji naukowej.

Miejsce i rola biblioteki w dydaktyce i badaniach naukowych ulega przeobrażeniu m.in. ze względu na inne możliwości techniczne, jak również zmianę modelu nauczania i uczenia się. Wzajemna wymiana doświadczeń na polu bibliotekarstwa, zwłaszcza w obliczu tych przekształceń, jest niezmiernie cenna.

Gołębiewski Łukasz. Śmierć książki = No future book / Łukasz Gołębiewski. – Warszawa: Biblioteka Analiz, 2008. – 145, [3] s.

Omawiany esej ilustruje współczesny stan kultury druku oraz analizuje mechanizmy i tendencje społeczne wpływające na kulturę XXI w.

Autor zastanawia się nad przyszłością książki w kontekście zalewu digitalizacji treści oraz nieograniczonych możliwości Internetu. Pisze o śmierci książki, zmierzchu księgarń, zmianach w języku i konstrukcji literatury jako naturalnych konsekwencjach zachowań ludzkich oraz rozwoju technologicznego. Stawia odważne pytania oraz zdecydowane i kon-

trowersyjne tezy. Biblioteki bez drukowanych książek, miasta bez pomieszczeń z książkami, „wiosna" piktogramów... Czy oznacza to kres zawodów powiązanych z kulturą druku? Czy literatura drukowana zamiera wobec dominacji cyberjęzyka, hipertekstu i cyberprzestrzeni? Język nowoczesnego przekazu rządzi się swoimi prawami i własną gramatyką, unika poprawności, w imię symboliki liter i wyrazów. Autor porusza takie zagadnienia jak open source, e-książka, e-biblioteki, druk na żądanie, e-księgarnie, e-edukacja. Wskazuje na szybko postępujące, nowe zjawiska kulturowe. Podejmuje zagadnienia nie tylko związane z branżą wydawniczą i księgarską, ale także z kulturą jako taką. Zastanawia się nad sposobami zagwarantowania stabilności finansowania kultury w tych nowych warunkach.

Książka wzbogacona jest danymi statystycznymi, wybraną bibliografią oraz indeksem wymienionych w tekście nazwisk i nazw własnych.

Niewidomi w świecie książek i bibliotek: wybrane zagadnienia: praca zbiorowa / pod red. nauk. Małgorzaty Czerwińskiej i Teresy Dederko. – Kielce: Oficyna Wydawnicza STON 2, 2008. – 200 s.: il. kolor.

Niniejszą książką polscy niewidomi, bibliolodzy, bibliotekarze, tyflopedagodzy wpisują się w międzynarodowe obchody, przypadającego w 2009 roku, dwusetlecia urodzin Louisa Braille'a.

Problematyka dotycząca osób z niepełnosprawnością wzroku w konfrontacji z książką i biblioteką ujęta została w pięciu blokach tematycznych. Pierwszy zawiera refleksje o psychospołecznym funkcjonowaniu niewidomych, edukacji i rehabilitacji (w tym biblioterapii). W drugim połączona została historia systemu Louisa Braille'a z rozważaniami nad przyszłością pisma Braille'a. Trzeci dział przedstawia szczegółowo osobę niewidomą w świecie książek, czasopism i informacji: metody dostępu tej osoby do słowa pisanego, perspektywy jej aktywnego uczestnictwa w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym, tyflografikę. W czwartym dziale na podstawie działalności poszczególnych bibliotek została szczegółowo omówiona obsługa biblioteczna osób z niepełnosprawnością wzroku. Została scharakteryzowana działalność Biblioteki Centralnej Polskiego Związku Niewidomych w Warszawie, Działu Braille'a i Biblioteki w Laskach, Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, Biblioteki Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Dzieci Niewidomych we Wrocławiu oraz obsługa biblioteczno-informacyjna studentów z niepełnosprawnością wzroku Uniwersytetu Warszawskiego. Ostatnia część ukazuje niewidomego, który może być inspiracją, jak i twórcą przekazu literackiego. Przedstawiono motyw niewidomego w Biblii, krąg poetów, prozaików i dramaturgów z niepełnosprawnością wzroku, w tym szczegółowiej Grupę Literacką „Poetica".

Publikacja poprzez swą tematykę przybliża i pogłębia zagadnienia osób niewidomych, zwłaszcza ich dylematy czytelnicze, komunikacyjne, dostępu do informacji oraz nakreśla przyszłe działania w tym zakresie. Niezwykle cenne jest, że obok aspektu naukowego, praca ta posiada także ogromne znaczenie integracyjne.

Marzena Przybysz

Prawo biblioteczne

Zastrzeżenia praw autorskich a kserowanie materiałów bibliotecznych

Często zdarza się, że na egzemplarzach publikacji, zwłaszcza w książkach, znajdują się, z reguły na okładce lub jednej z początkowych stron, zastrzeżenia związane z prawami autorskimi, np. w postaci sformułowań typu „wszelkie prawa zastrzeżone", „kserowanie zabronione" itp.

Powstaje w związku z tym pytanie, czy tego rodzaju zastrzeżenia mają znaczenie dla praktyki bibliotecznej udostępniania egzemplarzy materiałów bibliotecznych, w szczególności biorąc pod uwagę umożliwianie czytelnikom kserowania w ograniczonym zakresie wypożyczanych egzemplarzy.

Analiza obowiązującego stanu prawnego skłania do wniosku, że powyższe zastrzeżenia nie mają z formalnego punktu widzenia wpływu na praktykę biblioteczną, w tym legalność dopuszczonego w ograniczonym zakresie kserowania.

Chodzi konkretnie o art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.). Przepis ten zezwala ośrodkom informacji lub dokumentacji, do których, ze względu na ustawowo określone w ustawie o bibliotekach zadania statutowe, zaliczane są także biblioteki, na sporządzanie i rozpowszechnianie pojedynczych egzemplarzy, nie

większych niż jeden arkusz wydawniczy, fragmentów opublikowanych utworów. Z kolei świadczenie usług reprograficznych przez biblioteki dopuszcza wyraźnie art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Powyższe uprawnienie reprograficzne, określone w art. 30 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, mające status licencji ustawowej, stanowi jeden z przypadków dozwolonego użytku publicznego. Użytkownik, którym w tym przypadku jest biblioteka, nie musi pytać się o zgodę podmiotu uprawnionego (autora, wydawcy) na wykonanie czynności, mieszczących się w zakresie tej licencji. Z drugiej strony autor (wydawca) nie może skutecznie zakazać użytkownikowi (bibliotece) korzystania z przewidzianych ustawowo uprawnień.

Umieszczane na egzemplarzach książek lub innych publikacji przywołane na wstępie zastrzeżenia, mające na celu zakazanie kserowania treści utrwalonych w egzemplarzach bibliotecznych utworów, są w związku z tym wobec bibliotek, realizujących swoje ustawowe, licencyjne uprawnienia nieskuteczne.

Płynie stąd praktyczny wniosek, że w przypadku zwrócenia się przez czytelnika z prośbą o skserowanie określonej publikacji, biblioteka (jej pracownicy) nie powinna kierować się tym, czy dany egzemplarz zawiera jakiekolwiek zastrzeżenie autora (wydawcy), ale tym, aby nie przekroczyć granic licencji ustawowej z art. 30 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych – co do liczby egzemplarzy ksero (można sporządzać tylko jeden egzemplarz) oraz odnośnie do rozmiarów reprografii (wyłącznie fragment publikacji, który nie przekracza objętości jednego arkusza wydawniczego).

Rafał Golat

Kryteria i tryb przyznawania nagród dla nauczycieli

Nauczyciele, a także bibliotekarze posiadający status nauczyciela, z dużym zainteresowaniem zapoznają się z treścią rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2009 r. *w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli*[1].

Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela[2]. Określa ono kryteria i tryb przyznawania nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, zwanych dalej „nagrodami", ze specjalnego funduszu wyodrębnionego w budżetach wojewodów i budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Z budżetów wojewodów przyznawane są nagrody kuratorów oświaty oraz nagrody organów sprawujących nadzór pedagogiczny dla nauczycieli.

Rozporządzenie określa, powołując się na Kartę Nauczyciela, którzy nauczyciele są przewidziani do nagród z budżetu ministra edukacji narodowej.

Nagroda może być przyznana nauczycielowi, który:

1) przepracował w szkole co najmniej 2 lata;

2) posiada wyróżniającą ocenę pracy;

3) posiada wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej, w tym w realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę oraz realizacji innych zadań statutowych szkoły, w szczególności w zakresie:

– kształtowania najważniejszych umiejętności uczniów określonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, określonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół[3], lub

– rozwiązywania problemów o charakterze wychowawczym lub socjalnym uczniów, lub

– działań innowacyjnych, lub

– pracy organizacyjnej na rzecz szkoły, lub

– współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym, lub

– działań na rzecz oświaty w wymiarze co najmniej regionalnym.

Wniosek o przyznanie nagrody powinien zawierać:

– imię (imiona) i nazwisko nauczyciela;

– datę i miejsce jego urodzenia;

– staż pracy w szkole;

– stanowisko i miejsce pracy;

– wskazanie zawartego w ostatniej ocenie pracy nauczyciela stwierdzenia uogólniającego oraz datę otrzymania oceny pracy;

– informację o otrzymanych nagrodach ministra, kuratora oświaty, organu sprawującego nadzór pedagogiczny i dyrektora szkoły wraz ze wskazaniem dat ich otrzymania;

– uzasadnienie;

– datę i podpis składającego wniosek.

W szczególnym przypadku do wniosku dołącza się opinię odpowiednio rady pedagogicznej szkoły lub rady programowej zakładu kształcenia nauczycieli.

Minister, kurator oświaty i organ sprawujący nadzór pedagogiczny powołują komisje do spraw nagród, które opiniują wnioski o przyznanie nagród odpowiednio ministra, kuratora oświaty oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

1. Wniosek o przyznanie nagrody ministra składa, za pośrednictwem właściwego kuratora oświaty lub organu sprawującego nadzór pedagogiczny:

1) dyrektor szkoły – dla nauczyciela zatrudnionego w szkole;

2) organ prowadzący szkołę – dla dyrektora szkoły.

2. Kurator oświaty lub organ sprawujący nadzór pedagogiczny, po zapoznaniu się z opinią komisji do spraw nagród, o której mowa w § 4, wyraża opinię

o wniosku. Wnioski, które uzyskały pozytywną opinię kuratora oświaty lub organu sprawującego nadzór pedagogiczny, przekazuje się ministrowi w terminie do dnia 30 czerwca.

3. Wnioski o przyznanie nagród ministra dla nauczycieli zatrudnionych w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych składają odpowiednio dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i dyrektorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych, bezpośrednio do ministra, w terminie do dnia 30 czerwca.

4. Wnioski o przyznanie nagród ministra dla nauczycieli zatrudnionych w zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli, dla których organem sprawującym nadzór pedagogiczny jest minister, składają odpowiednio dyrektorzy tych zakładów i placówek, a dla dyrektorów tych zakładów i placówek – organ prowadzący zakład lub placówkę, bezpośrednio do ministra, w terminie do dnia 30 czerwca.

Wniosek o przyznanie nagrody kuratora oświaty lub nagrody organu sprawującego nadzór pedagogiczny składa:

– dyrektor szkoły – dla nauczyciela zatrudnionego w szkole;

– organ prowadzący szkołę – dla dyrektora szkoły.

Nagrody są przyznawane w terminie do dnia 14 października każdego roku z okazji Dnia Edukacji Narodowej.

Nauczyciel, któremu została przyznana nagroda, otrzymuje dyplom, którego odpis włącza się do jego akt osobowych.

Minister może z własnej inicjatywy przyznać nagrodę nauczycielowi spełniającemu kryteria określone w rozporządzeniu.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia, czyli 19 sierpnia 2009 r. W związku z tym wnioski o przyznanie nagrody przyjmowane były do dnia 7 września 2009 r.

Lucjan Biliński

PRZYPISY:

[1] Dz. U. Nr 131, poz. 1078.

[2] Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.

[3] Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

Wybór patrona biblioteki

Osoba przygotowująca pracę licencjacką na temat statutów bibliotek, zwróciła się do mnie z prośbą o wyjaśnienie podstaw prawnych do nadawania imion bibliotece. Pytanie jest o tyle uzasadnione, że w najstarszych statutach bibliotek posiadających patrona biblioteki taką podstawę prawną podaje się. Jest to zarządzenie Nr 8 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 5 lutego 1968 r.[1]. Zarządzenie to dotyczyło bibliotek i innych placówek kultury, funkcjonującym w strukturze rad narodowych różnych szczebli. Zarządzenie określało zasady i tryb nadawania nazw i imion placówkom kultury. Określało do koga należała inicjatywa wyboru imienia oraz sytuacje, kiedy proponowane imię nie mogło być przyjęte. Patronami bibliotek i innych placówek kultury nie mgły być osoby żyjące oraz osoby, których najbliższa rodzina nie wyrazi na to zgody.

Wymienione zarządzenie obowiązywało jeszcze w latach 70. XX w., stąd tylko starsze biblioteki w swoich statutach powoływały się na ten dokument w statucie.

W późniejszych latach – aż do chwili obecnej o wyborze patrona decyduje organizator bibliotek. Przypomnieć należy, że aż do końca lat 80. XX w. na wybór patrona biblioteki i innych instytucji miały wpływ władze partyjne, które nigdy swoich sugestii nie formułowały na piśmie, były to zawsze ustne „sugestie" polityczne.

W 1984 r. przypadał jubileusz 80-lecia urodzin Wandy Wasilewskiej, w związku z tym podjęto energiczne działania władz partyjnych wszystkich szczebli, aby imię Wandy Wasilewskiej przyjęły biblioteki o znaczącym dorobku. Jednak Wanda Wasilewska była wówczas bardziej znana jako pułkownik Armii Czerwonej, niż pisarka. Był to zresztą okres, kiedy oddziaływanie władz partyjnych już nie było tak silne jak dawniej, stąd udało się biblioteki ocalić przed niechcianą patronką. Poddać się jednak musiał Wojskowy Instytut Historyczny, który musiał przyjąć imię Wandy Wasilewskiej, a z wielką ulgą pozbył się go w 1990 r. Koniec lat osiemdziesiątych i początek dziewięćdziesiątych – to okres, kiedy Uniwersytet przestał nosić imię Bolesława Bieruta, Wojewódzka Biblioteka Publiczna zamieniła patrona Ludwika Waryńskiego na Marszałka Józefa Piłsudskiego, tak, jak to miało miejsce przed wojną.

Pomnik Jana Nowaka-Jeziorańskiego

W okresie transformacji w Polsce nadawanie patronów bibliotekom i innym placówkom kulturalnym i oświatowym stawało się modne. Uproszczono także procedury nadawania imion placówkom. W przypadku bibliotek dzieje się to przy okazji zmian or-

ganizacyjnych wprowadzanych przez władze samorządowe. Tak było np. przy powoływaniu Biblioteki i Centrum im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego. Podstawę stanowiło zarządzenie Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie powołania Komisji Negocjacyjnej ds. ustalenia warunków nabycia nieruchomości położonej w dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy przy ul. Czerniakowskiej 178A, przeznaczonej pod filię biblioteki publicznej pn.: Biblioteka i Centrum Informacji im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego.

Znaczący głos w tej sprawie miała społeczność lokalna. W przypadku szkoły może mieć także młodzież szkolna. W kwietniu 2009 r. stoczona została prawdziwa batalia o uratowanie patronki sądeckiego Gimnazjum nr 2, a jest nią Urszulka Kochanowska. Zainteresowanych odsyłam do artykułu *Skończcie już spór o Urszulkę*, opublikowany w „Gazecie Krakowskiej"[2].

Reasumując należy stwierdzić, że przy wyborze patrona placówki oświatowej czy kultury należy się liczyć z opinią społeczności lokalnej.

Lucjan Biliński

PRZYPISY:
[1] Dz.Urz. MKiS Nr 2, poz. 10.
[2] http://krakow.naszemiasto.pl/wydarzenia/982715.html

Ze smutkiem i żalem żegnamy

śp. ANDRZEJA KEMPĘ

zmarłego w dniu 01.10.2009 roku

Członka Honorowego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, jego zasłużonego działacza, bibliotekarza, bibliofila, bibliografa, badacza i popularyzatora historii bibliotek, książki oraz ludzi zasłużonych dla Łodzi i regionu.

Działalność zawodową jako pracownika i wicedyrektora bibliotek (Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi (1960-1980) i Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi (1980-1999) łączył z aktywną działalnością społeczną i pisarską.

Był aktywnym działaczem SBP (m.in. wiceprzewodniczącym Zarządu Okręgu (1978-1981), przewodniczącym Zarządu Okręgu (1981-1993). Przez pięć kadencji (1985-2001) członek Zarządu Głównego SBP.

Dorobek pisarski Andrzeja Kempy obejmuje, oprócz kilkudziesięciu książek, ponad 1000 różnego rodzaju artykułów w prasie i wydawnictwach zbiorowych, a także prace redakcyjne i edytorskie. Jest m.in. autorem fundamentalnej *Kroniki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1917-2007*.

Z redakcją „Bibliotekarza" i Wydawnictwem SBP łączyła Go wieloletnia współpraca, której owocem były jego książki i artykuły oraz „Pyłki", ciepło i z zainteresowaniem odbierane przez czytelników.

Za swą działalność uhonorowany był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Zasłużony Działacz Kultury", Medalem Brązowym „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis", Honorową Odznaką SBP, medalem Adama Mickiewicza i innymi.

W Zmarłym utraciliśmy wieloletniego, utalentowanego współpracownika naszego pisma, dobrego i życzliwego Kolegę i Przyjaciela.

Małżonce zmarłego i rodzinie wyrażamy wyrazy głębokiego współczucia.

Redakcja „Bibliotekarza"
i Wydawnictwo SBP

Pyłki

Przygana bibliofilom

W przedmowie do książki *Jana Bukowskiego prace graficzne*, dodajmy, jednej z piękniejszych książek międzywojnia, wydanej nakładem Towarzystwa Bibliofilów w Łodzi w 1930 r., jej pomysłodawca i autor tekstu, znany bibliofil Przecław Smolik, pisał: „[...] książka współczesna jest produktem masowym, że dociera wszędzie tam, gdzie tylko niezmiernie rzadko dociera „sztuka czysta", czyni sprawę jej formy tym ważniejszą: bo wraz z książką może wszędzie dotrzeć piękno. Wystarczy, by w tę masową, bezmyślną i bezkształtną produkcję wpadł jasny i twórczy promień indywidualnej woli, inwencji i pracy zdolnego i świadomego swej roli artysty-drukarza lub zdobnika: wówczas w ręce wielotysięcznych rzesz dostaje się dzieło sztuki". Książka o Bukowskim, wydana w nakładzie 650 egzemplarzy, nie mogła, rzecz jasna, trafić do wielotysięcznej rzeszy czytelników, całkowicie niewrażliwych na piękno formy i treści.

Słowa te rozjuszyły lewicującego poetę Mariana Piechula, który w efemerycznym pisemku łódzkim „Prądy" (1931 nr 1) napisał: „Słuszne i piękne słowa. Jaka szkoda, że Towarzystwo Bibliofilów w Łodzi ogranicza się, zgodnie zresztą z przestarzałym przesądem bibliofilskim, do wydawania tylko przedpotopowych ramot, których właśnie te „wielotysięczne rzesze" nie czytają, gdzie tam, nikt nie czyta. Przejście do bardziej aktualnych publikacyj wpłynęłoby niewątpliwie na ożywienie i wzrost samej instytucji, a stąd otworzyłoby się dla niej szersze i owocniejsze horyzonty działalności.

Przy dzisiejszych bowiem ambicjach niewielu zechce być grabarzami i spełniać w niej czynność jedynie celebrowania i konserwowania i tak już zbyt licznych trupów. Uroczystość nie jest przecież wyłącznym elementem pogrzebu, może cechować również narodziny. Zresztą – trudno walczyć z tak miłymi i bynajmniej nieszkodliwymi maniakami, jakimi są bibliofile. Należy ich traktować jak w ogóle wszystkich nieuleczalnych nałogowców pobłażliwie i ze zrozumieniem".

Zawtórował Piechalowi inny, również lewicujący łódzki poeta Grzegorz Timofiejew, pisząc w tym samym czasopiśmie (1931 nr 3) o świeżo wydanej nakładem Towarzystwa Bibliofilów w Łodzi książce Aleksandra Brücknera *Legendy i fakty. Szkice z dziejów literatury*: „Stare, poczciwe i niepotrzebne dyrdymały! Panowie bibliofile łódzcy, Łodzi pracującej, żywej Łodzi niepotrzebne są wasze książki. Należy przyjrzeć się współczesności, działać i żyć – w życiu. Inaczej i wy jesteście niepotrzebni. Inaczej, trzeba bić w wasze bibliofilstwo. Bić, och bić, jak w kaczy kuper!"

Zapomniana kolekcja

Wybitny bibliotekarz i działacz oświatowy Franciszek Sedlaczek (1894-1978) w wywiadzie udzielonym Markowi Sadzewiczowi, opublikowanym w „Poradniku Bibliotekarza" (1959 nr 11) ujawnił swoją pasję pozazawodową: „Mam w domu jedyny w swoim rodzaju zbiór. Jest to kolekcja ilustracji, których wspólny atrybut stanowi książka. Zbiory ułożone są według różnych tematów. Na przykład „Człowiek czytający"; można tam znaleźć Axentowicza „Damę czytającą książkę", średniowieczne iluminacje i rysunki mędrców pochylonych nad książkami. Ten temat obejmuje jakieś 500 reprodukcji. Ogółem zbiory liczą ponad 12 tysięcy pozycji. Są tam i znaczki pocztowe z tematem książki i kopie pieczęci, sygilla (pieczęcie) biskupie z motywem książki, a nawet fotografie nagrobków, gdzie książka występuje jako motyw, ponadto ekslibrisy i inne przedmioty artystyczne – zawsze z atrybutem „książki". Chciałbym w jakiś sposób wyeksponować ten zbiór, znaleźć dla niego jakąś formę organizacyjną, która by pozwoliła na udostępnienie i wykorzystanie eksponatów w szlachetnej propagandzie książki".

Książek nie warto sprzedawać, ale...

Książek nie warto sprzedawać. Opłaca się je tylko kupować. Bo nie ocenia się materialnie wartości duchowych i te są dla nas bezcenne. Chyba, że przestały te walory mieć i wtedy sprawiają satysfakcję, że udało się nam ich pozbyć. W innym razie nie sprzedawajcie książek! Zbankrutujecie. – Albo kupcie zaraz inne, nowe; wzbogacicie się na nowo, jeszcze więcej.

Sprzedajcie, żeby kupować. Jest to naturalne życie książek i najwierniejsze pożycie z nimi.

„Poradnik Bibliotekarza" 1963 nr 6

Z epoki kamiennej

Krystyna Macińska, zasłużona bibliotekarka łódzka, pisywała, o czym mało kto pamięta, fraszki, chętnie publikowane niegdyś w „Poradniku Bibliotekarza". Wydobywam, ku uciesze czytelników fraszkę zatytułowaną Z *epoki kamiennej* (1961, nr 3, s. 96):

Pewien znany wydawca sprzed lat naszej ery
wyrąbał na kamieniu poemat o kwiecie,
kamień nabył bibliofil za skórę pantery
i umieścił wśród głazów w swojej bibliotece.

Andrzej Kempa

AKTUALIA

Jeżeli ktoś nie ma bladego pojęcia o bibliotekarstwie oraz informacji naukowej, ale ma coś do gadania na uczelni, to organizuje studia podyplomowe z tego zakresu. To edukacyjny bandytyzm, ale to prawda.

Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365) w art. 8 pkt 6 wyraźnie stanowi, że studia podyplomowe może organizować tylko ta uczelnia, która w głównym programie realizuje dany kierunek studiów. W naszym wypadku są więc wyłącznie instytuty oraz katedry informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Tymczasem w rzeczywistości prowadzi je kilkadziesiąt wyższych uczelni oraz nawet uniwersytetów, całkowicie bezprawnie, z premedytacją łamiąc przepisy prawne i normy etyczne. To jest proceder przestępczy!

Słuchacze muszą jednak wiedzieć, że zamiast wiedzy, oferuje się im trociny, dlaczego więc godzą się na to i płacą? Dla wygody, bo blisko. Dlatego, że chodzi wyłącznie o dokument, a nie o umiejętności – i nikt wszak nie sprawdzi, że taki dyplom, to śmieć. Oraz dla świętego spokoju, bo w takim trybie nikt niczego nie wymaga. To jest jedno wielkie dziadostwo.

Nie gódźcie się Państwo na to, nie popierajcie tego procederu i namówcie innych, żeby też nie popierali. Państwo Dyrektorzy i Kierownicy: nie honorujcie świadectw ukończenia studiów podyplomowych z tych szkół i uczelni, gdzie nie ma instytutów i katedr inb.

To jest wszak postępowanie obelżywe, które obraża naszą zawodową godność. Nie wolno dać sobą pomiatać!

Jacek Wojciechowski

W kilku słowach

■ Rozstrzygnięcie konkursu Tydzień Bibliotek 2009

Rozstrzygnięty został konkurs na najlepszy program promujący tegoroczną edycję Tygodnia Bibliotek. Na konkurs wpłynęło 70 prac z bibliotek publicznych, pedagogicznych, naukowych, szkolnych, ośrodków kultury oraz struktur SBP. Przedstawiona dokumentacja (sprawozdania) potwierdza wysoki poziom realizacji TB, pomysłowość i różnorodność oferty edukacyjno-kulturalnej, szeroki zakres organizowanych imprez oraz duże umiejętności organizatorów w pozyskiwaniu partnerów do współpracy – czytamy w informacji o wynikach konkursu SBP. Otrzymały:

• I nagrodę (4500 zł): Krośnieńska Biblioteka Publiczna

W TB zrealizowała ona 42 działania, w których uczestniczyło blisko 5000 osób. Na szczególne podkreślenie zasługuje różnorodność i poziom imprez edukacyjno-kulturalnych, promujących literaturę dla dzieci i młodzieży, takich jak: Festiwal bajek i legend świata, booktalking dla dzieci Podróże z książką, lekcje multimedialne, zajęcia animacyjne, wernisaże, konkursy plastyczne, spektakle teatralne, spotkania autorskie. Nawiązując do hasła tegorocznej edycji TB, biblioteka starała się przekonać otoczenie, że jest miejscem (jest „plusem") dla: osób ciekawych świata (spotkania z podróżnikami), seniorów (warsztaty komputerowe, spotkania z książką w Domu Pomocy Społecznej), miłośników filmu (Piątkowe seanse filmowe), miłośników czytania (akcja Krośnianie! Wielkie czytanie). Informacje o programie były szeroko reklamowane w prasie lokalnej, regionalnej, serwisach internetowych. W realizację działań włączono placówki oświatowe, szkoły; wsparcia finansowego udzieliła m.in. Gmina Krosno.

• II nagrodę (3500 zł): Biblioteka Publiczna im. Jarosława Iwaszkiewicza w Sępólnie Krajeńskim

Pracująca w niewielkim środowisku miejskim biblioteka zrealizowała program TB, który był bardzo wszechstronny; od warsztatów dla bibliotekarzy powiatu nt. biblioterapii, poprzez pokazy multimedialne, np. Symbole dużej i małej ojczyzny, Jak korzystać z kartoteki regionalnej, warsztaty dla młodzieży dot. wyszukiwania i opracowywania informacji, zabawy dla dzieci upowszechniające czytelnictwo (impreza plenerowa W świecie baśni, Turniej jednego wiersza). Na podkreślenie zasługują również działania przybliżające mieszkańcom historię regionu (Szlakiem dawnych rodów Krajeńskich) oraz wystawy, wernisaże, promujące lokalnych artystów. Ogółem w imprezach uczestniczyło ponad 1000 osób, program był dofinansowany przez burmistrza miasta.

• III nagrodę (2500 zł): Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna im. Karola Wojtyły w Elblągu

W programie zwraca uwagę interesująca interpretacja hasła TB, ukazująca bibliotekę jako instytucję wspierającą indywidualny rozwój użytkowników poprzez swobodny dostęp do wiedzy, szeroką promocję w mediach Bibliotecznego Centrum Zdalnej Edukacji, organizowanie kursów e-learningowych. W programie było też wiele propozycji dla nauczycieli, dotyczących np. budowania właściwych relacji instytucji oświatowych z mediami. Odbyło się również szereg imprez dla młodzieży,

przybliżających wizerunek zawodu bibliotekarza (Matrix biblioteczny: Pedagogiczna bez tajemnic), a także dla dzieci (inscenizacje bajek, konkursy plastyczne) i osób dorosłych (wieczory poetyckie). Dokumentację uzupełniają atrakcyjne zdjęcia opatrzone interesującymi komentarzami.

Jury przyznało również **Wyróżnienia (nagrody książkowe)**, które zdobyli:

- Skwierzyński Ośrodek Kultury. Biblioteka Publiczna w Murzynowie, Filia Biblioteki Miejskiej w Skwierzynie
- Gminna Biblioteka Publiczna w Piekoszowie
- Biblioteka Gimnazjum im. Marii Skłodowskiej-Curie w Nowym Stawie
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Melchiora Wańkowicza w Stalowej Woli
- Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Fusieckiego w Zabrzu.

Jury przyznało ponadto:

- **Nagrodę specjalną** (roczną prenumeratę czasopisma „Bibliotekarz"): Bibliotece Publicznej Gminy Wejherowo im. Aleksandra Labudy w Bolszewie.
- **Nagrodę „Poradnika Bibliotekarza"** (roczna prenumerata czasopisma „Poradnik Bibliotekarza"): Gminnej Bibliotece Publicznej w Lubeni.

Źródło: Biuro ZG SBP

■ Nowe władze w EBIB

W dniach 9-11 września 2009 r. odbyły się wybory online do nowego Zarządu Komisji Wydawnictw Elektronicznych SBP, która jest wydawcą portalu Elektroniczna Biblioteka i Biuletynu EBIB. Wybrany Zarząd KWE SBP 15 września 2009 r. postanowił zatwierdzić swoją strukturę w następującym składzie:

- Dagmara SAWICKA – przewodnicząca KWE SBP i redaktor naczelny serwisu Elektroniczna Biblioteka,
- Katarzyna KOZAK – sekretarz KWE SBP i redakcji serwisu Elektroniczna Biblioteka,
- Anna FILIPOWICZ – skarbnik KWE SBP,
- Bożena BEDNAREK-MICHALSKA – członek Zarządu KWE SBP i redaktor naczelny Biuletynu EBIB,
- Joanna BRONIARCZYK – członek Zarządu KWE SBP.

Źródło: EBIB

■ Książki i dokumenty z księgozbioru Ryszarda Kaczorowskiego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Białymstoku

Książki i dokumenty z księgozbioru Ryszarda Kaczorowskiego, ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie trafiły do Biblioteki Uniwersyteckiej. Prezydent Ryszard Kaczorowski, który przed wojną był instruktorem harcerskim w Białymstoku, a po zajęciu miasta przez Armię Czerwoną tworzył Szare Szeregi i pełnił funkcję komendanta okręgu białostockiego, ma tytuł honorowego obywatela Białegostoku, uniwersytet zaś przyznał mu tytuł doktora honoris causa.

Źródło: EBIB

■ Zbiory Biblioteki Załuskich zostaną zinwentaryzowane

Biblioteka Narodowa podpisała specjalny aneks do umowy o współpracy z Rosyjską Biblioteką Narodową w Sankt Petersburgu, na mocy którego prowadzone będą wspólne prace nad wydaniem katalogu zbiorów Biblioteki Załuskich. Biblioteka Załuskich – pierwsza biblioteka publiczna Rzeczypospolitej – została wywieziona z Polski w XVIII w. na polecenie carycy Katarzyny II. Część jej zbiorów zostało zwróconych Polsce po wojnie polsko-bolszewickiej. Wiele spośród nich spłonęło po powstaniu warszawskim. Prace nad projektem zajmą blisko trzy lata, a ich wynikiem będzie m.in. naukowa edycja rękopiśmiennego inwentarza Biblioteki Załuskich *Registre des ouvrages et volumes des manuscrits livrés a Monsieur le Conseiller de College et chevalier Doubrowsky* opracowanego w latach 1806-1807. Prace nad projektem sfinansuje BN przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Źródło: komunikat BN

■ Teresa Szymorowska gościem Salonu Bibliotekarzy w BN

Gościem drugiej edycji Salonu Bibliotekarzy (28.09.09) była Teresa Szymorowska, dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, przewodnicząca Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych.

■ Biblioteka Publiczna Dzielnicy Ursus w Warszawie wyróżniona Nagrodą IKAR 2009

W dniu 7.10.2009 r. podczas Targów Książki Akademickiej 2009 „Akademia" w Warszawie ogłoszone zostały tegoroczne nominacje do Nagrody Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego IKAR – nagrody ustanowionej przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książki w 1994 r. – dla promowania działań świadczących o profesjonalizmie, etyce i elegancji. Nominację w kategorii bibliotekarskiej „za różnorodność działań kierowanych do czytelników w różnym wieku, podejmowanie inicjatyw o zasięgu międzynarodowym bez szkody dla działalności na rzecz społeczności lokalnej oraz wysoki stopień zaangażowania w realizację projektów unijnych" oraz jedno z dwóch wyróżnień honorowych otrzymała Biblioteka Publiczna im. Władysława Jana Grabskiego w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy. Statuetkę małego Ikara i dyplom odebrał z rąk przewodniczącego Jury Nagrody IKAR profesora Janusza Tazbira dyrektor Biblioteki Publicznej w Ursusie Piotr Jankowski.

■ Internetowy kalendarz imprez bibliotecznych

Od września br. na stronie www.malin.net.pl/kalendarz dostępny jest internetowy kalendarz konferencji, targów książki i innych imprez dla bibliotekarzy i pracowników informacji. Został on stworzony w oparciu o Kalendarz Google. Każda osoba posiadająca konto Google (korzystająca z aplikacji takich jak Gmail, Picasa, Blogger, Analytics) ma również dostęp do kalndarza, do którego można importować pojedyncze albo wszystkie wydarzenia opublikowane w wyżej wspomnianym kalendarzu. Informacje o imprezach są na bieżąco dodawane i aktualizowane. Osoby, które chcą dodać korespondencję lub inne wydarzenia proszone są o kontakt pod adresem e-mailowym: malin@malin.net.pl

■ Zaprosili nas

BN na cykl wydarzeń poświęconych Juliuszowi Słowackiemu w 200. rocznicę urodzin Poety, obejmujących: instalację poetycką „Maska Słowackiego. Dedy-

kacje 2009" (15.09.09), „Wokół Balladyny" – wystawę z cyklu „Pokaz skarbu" (16.09.09), udostępnioną (15.09.09) kolekcję „Juliusz Słowacki" w CBN POLONA, wykłady otwarte „Maska Słowackiego" (5 wykładów w okresie 18.09-16.10.09), konkurs na lekcję o Słowackim (ogłoszony 15.09.09) • **B-ka Śląska** na finisaż wystaw „Juliusz Słowacki (1809-1849). Droga, na której powstały dzieła Jego Ducha" (ze zbiorów Biblioteki Śląskiej) i „Odcienie Słowackiego – barwy romantyzmu. Malarstwo i grafiki Łukasza Niewiary" (30.09.09), spotkanie „Przy herbatce o wspólnej Europie" z prof. Wojciechem Roszkowskim (1.10.09) • **Książnica Beskidzka** na spotkanie z Zygmuntem Ogórkiem (10.09.09), na promocję książki *Szlakiem drewnianych świątyń Podbeskidzia* (15.09.09) • **BP Dzielnicy Włochy m.st. W-wy Wyp. nr 71** na spotkanie z Dariuszem Baliszewskim (7.10.09) • **Oddz. Warszawski SBP i BP Dzielnicy Bielany** na prelekcję M. Pryzwan „Maria Kownacka: bibliotekarka i pisarka" (15.10.09) • **Uniw. Humanistyczno-Przyrodniczy i WBP w Kielcach** na sesję naukową „Gombrowicz w regionie świętokrzyskim" (8.10.09.) • **Przew. Sejmiku, marszałek i dyrektor WBP w Kielcach** na uroczystości jubileuszowe 100-lecia działalności bibliotek publicznych w Regionie Świętokrzyskim połączone z nadaniem WBP imienia Witolda Gombrowicza (9.10.09).

■ Zapraszamy do lektury

Biuletyn EBIB nr 6/2009/106 poświecono informacji i edukacji w bibliotekach pedagogicznych. „Materiały zamieszczone w numerze przedstawiają obecną kondycję bibliotek pedagogicznych oraz działania prowadzone w tych placówkach. Bibliotekarze dzielą się swoimi doświadczeniami w tworzeniu bibliograficznych baz danych, wprowadzaniu nowych form pracy z czytelnikiem, szkoleniach online, próbach digitalizacji zbiorów. Prezentują inicjatywy, które wspierają pracę bibliotekarzy z bibliotek szkolnych. Podkreślają znaczenie współpracy bibliotek pedagogicznych, które połączyły m.in. takie inicjatywy, jak serwis Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP, linki edukacyjne czy powstanie tegoż numeru EBIB-u" – czytamy w felietonie wstępnym.

„Poradnik Bibliotekarza" nr 10/2009. Numer pod hasłem „Jubileusz 60-lecia >Poradnika Bibliotekarza<" z okolicznościowymi materiałami. Ponadto tradycyjnie bogate w treści i ciekawe informacje we wszystkich działach (porady prawne, felietony, materiały metodyczne i inne) łącznie z bogatymi informacjami z poszczególnych bibliotek. Oraz dodatki: „Świat Książki Dziecięcej" nr 10, „Dyskusyjne Kluby Książki w Bibliotece", „Z Poradnika IT Laika".

Ważne dla Autorów publikujących w „Bibliotekarzu"

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Bibliotekarzu" proszeni są o:

1. Przysyłanie tekstów i ewentualnie materiałów ilustracyjnych w plikach na adres Wydawnictwa SBP (**wyd.sbp-portal@wp.pl**) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: **jan.wolosz@o2.pl**

Teksty i fotografie powinny być podpisane.

2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:

– datę i miejsce urodzenia,
– imiona ojca i matki,
– adres domowy,
– PESEL,
– NIP,
– nazwę i adres właściwego dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
– numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium,
– stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.

3. Oświadczenie o braku zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w Internecie – w związku z digitalizacją i publikowaniem „Bibliotekarza" w Internecie. Brak takiego oświadczenia przy nadesłanym materiale będzie oznaczał zgodę autora na bezpłatną publikację tekstu w Internecie.

Spis treści Contents

Obserwując realia (Jan WOŁOSZ) 1

Artykuły 2
Jadwiga SADOWSKA: Na marginesie zarządzania – uczestnictwo w zarządzaniu biblioteką 2
Anna BIERNACKA-BRYK: Edukacja regionalna w bibliotece szkolnej 5
Emilia LEPKOWSKA: Promocja, usługi i komunikacja w bibliotece naukowej: doświadczenia Biblioteki Głównej Politechniki Poznańskiej 9
Wojciech KOWALEWSKI: Komputeryzacja miejskich bibliotek publicznych w Krakowie w systemie SOWA 2 12
Grażyna JAROSZEWICZ, Paweł RYGIEL: Serwis „Normy, formaty, standardy" Biblioteki Narodowej 14

Z bibliotek 17
Bawarska Biblioteka Państwowa jako nowoczesny ośrodek informacji i usług bibliotecznych (Małgorzata KOWALSKA, Wanda A. CISZEWSKA) 17
Jubileusz 40-lecia Biblioteki Uczelnianej Akademii Pomorskiej w Słupsku (Maria STOLNICKA) 22

Nasi korespondenci informują 23
Festyn biblioteczny w Oleśnicy (Anna ZIELIŃSKA-RYBAK) 23
Biblioteka w Milejewie – gdy ma się 30 m² (Kamil PAWELAK) 24
II Sportowy Turniej Bibliotekarzy w Katowicach (Agnieszka KOSMALA) 25

Przegląd publikacji 26
Z oficyny Wydawniczej SBP (Marzena PRZYBYSZ) 26
Sygnały o nowych publikacjach (Marzena PRZYBYSZ) 27

Prawo biblioteczne 28
Zastrzeżenia praw autorskich a kserowanie materiałów bibliotecznych (Rafał GOLAT) 28
Kryteria i tryb przyznawania nagród dla nauczycieli (Lucjan BILIŃSKI) 29
Wybór patrona biblioteki (Lucjan BILIŃSKI) 30

Pyłki | Andrzej KEMPA | 32

Aktualia (Jacek WOJCIECHOWSKI) 33

W kilku słowach 33

Watching Realities (Jan WOŁOSZ) 1

Articles 2
Jadwiga SADOWSKA: On the Fringes of Management – Participation in a Library Management . . . 2
Anna BIERNACKA-BRYK: Regional Education in a School Library 5
Emilia LEPKOWSKA: Promotion, Services and Communication in a Research Library: Experiences of the Main Library of the Poznan University of Technology 9
Wojciech KOWALEWSKI: Computerization of Town Public Libraries in Kraków by the SOWA2 System 12
Grażyna JAROSZEWICZ, Paweł RYGIEL: Service „Standards and Formats" from the National Library 14

From Libraries 17
Bayern Staatsbibliothek as a Modern Centre of Information and Library Services (Małgorzata KOWALSKA, Wanda A. CISZEWSKA) 17
Forty Years of the Main Library of the Pomeranian University in Słupsk (Maria STOLNICKA) 22

Our Correspondents Report 23
Library Festivities in Oleśnica (Anna ZIELIŃSKA-RYBAK) 23
A Library in Milejewo – To be 30 m² (Kamil PAWELAK) 24
Second Librarians Championship in Katowice (Agnieszka KOSMALA) 25

Review of Publications 26
From the PLA Publishing House (Marzena PRZYBYSZ) 26
New Books Flash (Marzena PRZYBYSZ) 27

Library Law 28
Copyright Stipulations vs Library Materials Photocopying (Rafał GOLAT) 28
Criteria and Procedure for Assignement Awards for Teachers (Lucjan BILIŃSKI) 29
Choice of a Library Patron (Lucjan BILIŃSKI) 30

Stardust | Andrzej KEMPA | 32

Current Events (Jacek WOJCIECHOWSKI) 33

In a Nutshell 33

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy

Komitet Redakcyjny: Lena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Małgorzata JEZIERSKA, Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelny: Jan WOŁOSZ (tel. 0-694 463 656; e-mail: jan.wolosz@o2.pl).
Sekretarz redakcji: Marzena PRZYBYSZ (tel. 022 608-26-81, e-mail: m.przybysz@bn.org.pl)
Tłum. na jęz. angielski: Maria JANOWSKA. **Redaktor techniczny:** Elżbieta MATUSIAK
Skład i łamanie: Ewa KOSSOWSKA-SAŁAŃSKA. **Projekt graficzny okładki:** Katarzyna STANNY

WYDAWNICTWO SBP

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 827-52-96
Dyrektor Wydawnictwa – Janusz NOWICKI
e-mail: **wyd.sbp-portal@wp.pl**

Prenumeratę „Bibliotekarza" można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP,** Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (0-22) 825-50-24. fax: (0-22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl
Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Nakład: 2100 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

CZYTAJCIE NASZE CZASOPISMA NAUKOWE

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY – kwartalnik

Najstarsze polskie czasopismo bibliotekarskie o charakterze naukowym. Ukazuje się od 1927 r. Jeden z najlepszych periodyków z dziedziny bibliotekoznawstwa w Europie. Zapewnia możliwość publikacji i wymiany poglądów całemu środowisku bibliotekarskiemu oraz ludziom nauki związanym z naszym zawodem.

Świadectwem wysokiego poziomu tego pisma jest decyzja z 2007 r. ministra nauki i szkolnictwa wyższego o umieszczeniu tytułu na liście czasopism punktowanych i przyznanie najwyższej punktacji (6 pkt.) w grupie polskich czasopism naukowych.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ – półrocznik

Od 1993 r. czasopismo jest wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Jedyny periodyk naukowy z tej tematyki w Polsce. Decyzją ministra nauki i szkolnictwa wyższego od 2007 r. czasopismo punktowane (4 pkt.).

Gwarancją otrzymania czasopism jest prenumerata. Oprócz firm dystrybucyjnych działających na rynku wydawniczym można prenumerować **bezpośrednio** u wydawcy, czyli u nas. Zapraszamy!

Dział Promocji i Kolportażu SBP
Al. Niepodległości 213
02-086 Warszawa

Zamówienia: tel. (0-22) 825-50-24
fax: (0-22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

WYDAWNICTWO SBP

KUPUJĄC U NAS WSPIERASZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

NOWOŚĆ!

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE 2009

Najnowsza edycja w PIĘCIU tomach!
W sprzedaży już w listopadzie!

WYDAWNICTWA • DYSTRYBUCJA • POLIGRAFIA • PAPIER • WHO IS WHO

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE 2009

Łukasz Gołębiewski
Kuba Frołow
Paweł Waszczyk
Tomasz Nowak
Piotr Dobrołęcki
Ewa Tenderenda-Ożóg

Patronat medialny
RZECZPOSPOLITA

www.rynek-ksiazki.pl

Korzystanie z profesjonalnego systemu zarządzania biblioteką z formatem MARC21 nie musi być trudne i drogie

Oferujemy Państwu nowy sposób korzystania z systemu bibliotecznego.

Pakiety SOWA2/MARC21 z HOSTINGIEM

przygotowaliśmy dla bibliotek gminnych zarówno małych, jak i większych z siecią filii, które nie posiadają serwera oraz wsparcia informatyka; nie posiadają bazy danych lub rozpoczęły jej tworzenie w systemie MAK, SOWA1, Mateusz, Libra, Mol, Prolib, ISIS lub innym.*

Profesjonalne oprogramowanie SOWA2/MARC21 Pakiet Starter

jest dostępne w abonamencie już od 65,-zł/m-c**

Co to jest HOSTING?

Baza danych obsługująca centralny katalog biblioteczny, bazy danych czytelników oraz serwer aplikacji systemu są zainstalowane na serwerach SOKRATES-software. Na stanowiskach komputerowych w bibliotece i filiach jest zainstalowane oprogramowanie użytkowe nie wymagające dodatkowej obsługi informatycznej.
Hosting eliminuje koszty zakupu i administracji serwera.

Czy HOSTING jest bezpieczny?

SOKRATES-software odpowiada za ochronę, backup aktualizację systemu, archiwizację danych oraz bezpieczeństwo danych bibliograficznych i osobowych.

Jak długo trwa tworzenie katalogu?

Utworzenie własnego katalogu przebiega szybko, ponieważ dane mogą być nieodpłatnie pobieranie przez Internet z katalogów innych bibliotek (np. z Biblioteki Narodowej). Zatem bibliotekarz nie musi wykazywać się dobrą znajomością formatu MARC21.

Jak przetestować oprogramowanie?

Przed podjęciem decyzji o zakupie systemu można nieodpłatnie zapoznać się z pełną wersją wybranego Pakietu. Po zakończeniu testów można kontynuować pracę w systemie bez konieczności ponownej instalacji.

Pakiety SOWA2/MARC21 umożliwiają:

- szybkie i proste utworzenie katalogu centralnego biblioteki gminnej (z autoryzacją rekordów w KHW)
- uzupełnienie i scalenie wcześniej tworzonych katalogów
- uruchomienie komputerowych wypożyczalni pracujących z centralną bazą czytelników
- obsługę wszystkich niezbędnych procesów bibliotecznych
- integrację opisów bibliograficznych z zasobami elektronicznymi (e-booki; dokumenty cyfrowe - PDF, DJVu, JPG; strony internetowe)
- usługi on-line dla czytelników: serwis WWW oraz zamawiania i rezerwowania zbiorów

www.sokrates.pl

* Dane utworzone w programie MAK i dostarczone w formacie MARC21 przejmujemy bez strat i importujemy do systemu nieodpłatnie.

** Oprócz opłaty abonamentowej pobierana jest jednorazowa opłata aktywacyjna w wysokości 750 zł.

Informacja nie stanowi oferty w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego.

tel. 61 656 44 10
sokrates@sokrates.pl

Sokrates SOFTWARE

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA"

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

„Bibliotekarz" dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Numery archiwalne, a także pojedyncze numery można nabyć wyłącznie w Biurze ZG SBP. Oferta ważna do wyczerpania nakładu.
Wysokość bieżącej prenumeraty rocznej wynosi **132 zł** (11 zł za 1 numer). W przypadku zamówienia co najmniej 3 egz. „Bibliotekarza" przysługuje rabat w wysokości 10%.

Wpłaty na prenumeratę przyjmuje:
Dział Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP
Al.Niepodległości 213, 02-086 Warszawa
Informacje: Joanna Janczak tel. (0-22) 825-50-24, faks (0-22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Aby dokonać prenumeraty, należy wypełnić blankiet pocztowy lub bankowy z zaznaczeniem liczby zamawianych egzemplarzy i dokonać wpłaty. Zaprenumerowane egzemplarze przesyłane są na adres prenumeratora przesyłką pocztową zwykłą.

„RUCH" S.A

Wpłaty na prenumeratę „Bibliotekarza" przyjmowane są tylko na okresy kwartalne.

1. Prenumerata krajowa:

- Przedpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH" S.A właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną do 5 każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

2. Prenumerata zagraniczna:

- Wpłaty przyjmuje jednostka „RUCH" S.A Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy na konto: PEKAO S.A IV O/ Warszawa 68124010531111000004430494 lub kasa Oddziału.
- Informacji o warunkach prenumeraty udziela ww. Oddział – 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33. Tel: (prefiks) (0-22) 53-28-731, 53-28-816, 53-28-819, 53-28-820,
- infolinia 0-800-1200-29, w internecie http://www.ruch.pol.pl
- **Adres do korespondencji:** „RUCH" S.A O.K.D.P., ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa

POCZTA POLSKA

1. Przyjmowanie przedpłat od prenumeratorów, we wszystkich urzędach pocztowych w całym kraju w terminach:

a. do 25 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
b. do 25 lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
c. do 25 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
d. do 25 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

2. Urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora przyjmują przedpłaty odpowiednio:

a. do 30 listopada – na prenumeratę realizowaną do stycznia następnego roku,
b. do końca lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
c. do 31 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
d. do 31 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

- Przedpłaty na prenumeratę są przyjmowane przez listonoszy i doręczycieli (od osób niepełnosprawnych w miastach) od wszystkich mieszkańców wsi i małych miasteczek gdzie dostęp do urzędu pocztowego jest utrudniony.
- Prenumerata prasy obejmuje pełne okresy kwartalne.
- Wpłaty na prenumeratę są przyjmowane bez pobierania dodatkowych opłat, bez obowiązku wypełniania blankietów wpłat.
- Zaprenumerowane egzemplarze są doręczane do miejsca zamieszkania prenumeratora lub jego siedziby bez pobrania dodatkowych opłat.

KOLPORTER
tel. (0-22) 355-05-65

GARMOND PRESS
tel. (0-22) 836-69-21

Gajewski&Morawski SJ
tel. (0-22) 649-41-61 w. 202

Cena zł 11,00 (w tym VAT 0%)

DO WSZYSTKICH TYCH, KTÓRZY SIĘ KSZTAŁCĄ LUB DOSKONALĄ

Życzymy Wam sukcesów w nauce

Pamiętajcie o tym, że **WYDAWNICTWO SBP** jest dla Was. Publikujemy większość literatury Wam potrzebnej. Autorami tych książek są sprawdzeni praktycy, dydaktycy i naukowcy. Co roku wydajemy kilkanaście pozycji książkowych. Z każdym rokiem nasza oferta jest bogatsza.

Polecamy nasze czasopisma
Znajdziecie w nich wszystko co aktualne i najważniejsze w bibliotekarstwie i informacji naukowej.

BIBLIOTEKARZ Indeks 352624. Miesięcznik o charakterze fachowym i naukowym. Ukazuje się od 1929 r. Czasopismo wydawane przez SBP oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA Indeks 369594. Miesięcznik instrukcyjno-metodyczny. Ukazuje się od 1949 r. Czasopismo wydawane przez SBP.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ Od 1993 r. czasopismo wydawane przez SBP oraz Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego jako półrocznik.

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY Czasopismo naukowe ukazujące się od 1927 r. niezbędne dla całego środowiska bibliotekarskiego. Od 2004 r. wydawane wyłącznie przez SBP. Kwartalnik.

EBIB. Elektroniczna BIBlioteka i Biuletyn EBIB Wychodzi w formie elektronicznej od 1999 r. Działa w strukturze SBP od 2001 r.
Adresy: **http://www.ebib.info**; ebib.redakcja@oss.wroc.pl

KAŻDĄ KSIĄŻKĘ I CZASOPISMO NASZEGO WYDAWNICTWA możesz zamówić:

Pisemnie:	Dział Promocji i Kolportażu 02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213
Telefonicznie:	(022) 825 50 24, 608 28 26; Faks: (022) 825 53 49
e-mail:	sprzedaz_sbp@wp.pl

Oferujemy Państwu także sprzedaż odręczną w dwóch punktach: w Wydawnictwie SBP Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7 oraz w Dziale Promocji i Kolportażu Al. Niepodległości 213. Staramy się zważywszy na status materialny środowiska bibliotekarskiego utrzymywać ceny na poziomie niskim i średnim, a część pozycji wydajemy na zasadzie *non profit*

KUPUJCIE U NAS!
BEZ NASZYCH KSIĄŻEK ŚWIAT BIBLIOTEKARSKI BYŁBY UBOŻSZY

Projekt graficzny: Katarzyna Stanny, tel.: 0 602 39 16 75, e-mail: zinamonik@wp.pl